

Opinnäytetyö (AMK)

Kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelma

2011

Kerttu Pietilä

YÖKIRJASTOT

– elämyksellistä lastenkirjastotyötä Maskussa

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelma

Tammikuu 2011 | 96 sivua

Olli Mäkinen

Kerttu Pietilä

YÖKIRJASTOT

– elämyksellistä lastenkirjastotyötä Maskussa

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää Maskun kunnankirjaston järjestämien yökirjastotapahtumien toimintatapoja. Opinnäytetyön teoriaosa käsittelee lasten ja nuorten vapaa-ajankäyttöä, tapahtumajärjestämistä ja elämyksellistä lastenkirjastotyötä. Lasten vapaa-aika kuluu yhä enenevässä määrin erilaisten viihdepalveluiden parissa ja lukuharrastukseen käytetty aika on vähentynyt. Teoriapohjaa sovellettiin Maskun kunnankirjaston järjestämien yökirjastotapahtumien suunnittelun ja toteuttamisen eri vaiheisiin. Yökirjastoihin osallistui osa Maskun kunnan 3. -luokkalaisista oppilaista, jotka yöpyvät kirjaston tiloissa teemallisen tapahtuman aikana. Yökirjastojen tavoitteena on lisätä osallistujien lukuharrastusta ja tehdä kirjaston palveluita tutuiksi. Säännöllistä yökirjastotoimintaa on Maskussa järjestetty vuodesta 2003 alkaen.

Opinnäytetyön toteutustapa oli toiminnallinen. Maskun kunnankirjasto järjesti kevään 2010 aikana kolme yökirjastotapahtumaa. Yökirjastoihin osallistui 76 oppilasta, joille pidettiin kirjavinkkausta, kirjastosuunnistus, tehtäviä joissa oppilaat tutustuivat kirjastoluokitukseen sekä erilaisia viihteellisiä ohjelma numeroita. Opinnäytetyön toiminnallisen osan raporttia varten haastateltiin yökirjastojen järjestämiseen osallistuneita henkilöitä. Oppilailta kerätyn palautteen perusteella heidän lukuinnostuksensa on lisääntynyt. Vastaaville tapahtumille on saadun palautteen mukaan suuri kysyntä. Maskun kunta järjesti syksyllä 2010 nuorille suunnatun Hämärästä aamunkoittoon -tapahtuman, joka oli jatkoa yökirjastotoiminnalle. Tämän opinnäytetyön sisältöä voidaan hyödyntää suunniteltaessa yökirjastojen järjestämistä tai elämyksellistä kirjastonkäytön opetusta.

ASIASANAT: elämyksellisyys, kirjastonkäyttö, laajennettu kirjastotoiminta, lastenkirjastot, tapahtumat, vapaa-aika

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Library and Information Services

January 2011 | 96 pages

Olli Mäkinen

Kerttu Pietilä

NIGHT LIBRARIES

-experiential children's library work in Masku municipality library

The aim of this Bachelor's thesis is to describe and analyse the Night Library events organised by Masku municipal library. The theoretical part analyses the recreational activities of children and principles of organizing events. Another issue is the experiential model of children's library services. It has been proven that the amount of time which is used to reading has been diminishing while other leisure time activities have emerged. The theory was moved into practice when Masku municipality library planned and executed processes of Night Library events. A part of Masku municipality comprehensive school's 3rd graders were participators in the Night Library events. Students stayed overnight in the library's premises. The aim of the Night Library events is to increase participators reading habits and make library services familiar to them. Masku municipality library has organized Night Library events since 2003.

The method of implementation of thesis was functional. Masku municipality library organized three Night Library events during spring 2010. There were 76 students who attended to the events. Library organized booktalks, library orienteering, exercises of library classification and other entertaining routines. For the practical part of thesis, there were interviewed organizers and participants. Students gave feedback that their reading habits have increased and there seems to be a high demand of similar events. Masku municipality organized Hämärästä aamunkoittoon -event in autumn of 2010 for young people. This was a continuation of Night Library events. The contents of this thesis can be used in planning new night libraries or experiential methods in library user guidance.

KEYWORDS: experiential, children's libraries, extended library services, events, leisure

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
1.1 Työn rajaukset ja rakenne	7
1.2 Opinnäytetyöhön liittyvät tallenteet	8
2 LASTEN JA NUORTEN VAPAA-AIKA	10
2.1 Lasten vapaa-ajankäyttö	10
2.2 Nuoret kirjaston käyttäjinä	11
3 TAPAHTUMIEN JÄRJESTÄMINEN	13
3.1 Päämäärä	13
3.2 Toiminta	14
3.3 Budjetti	16
3.4 Palaute	17
3.5 Teema	17
4 ELÄMYKSELLINEN LASTENKIRJASTOTYÖ	19
4.1 Kirjavinkkaus	20
4.2 Yökirjastot	21
4.3 Kirjastosuunnistus	23
5 TYÖYMPÄRISTÖ	24
5.1 Maskun kunnankirjasto organisaationa	24
5.2 Koulujen ja kirjaston yhteistyö	25
6 YÖKIRJASTOT MASKUN KUNNANKIRJASTOSSA	27
6.1 Yökirjastojen historia Maskun kunnankirjastossa	27
6.2 Yökirjastojen teema	27
6.3 Yökirjastojen markkinointi- ja viestintäkeinot	28
6.4 Resurssit	30
6.5 Ohjaajat	31
6.6 Valmistautuminen	32
6.7 Ohjelma	37
6.7.1 Kirjastosuunnistus	39
6.7.2 Luettelointitehtävä	43
6.7.3 Ruokailu	46
6.7.4 Yöpyminen	52
7 YÖKIRJASTOT VUONNA 2010	54
7.1 Yökirjasto Maskun pääkirjastossa	54

7.2 Yökirjasto Askaisten lähikirjastossa	59
7.3 Lemun lähikirjaston yökirjasto	66
8 TULOKSET	72
9 LOPUKSI	74
LÄHTEET	75

LIITTEET

Liite 1. Kutsukirje	
Liite 2. Sanomalehtiartikkeli Maskun yökirjastosta	
Liite 3. Sanomalehtiartikkeli Askaisten yökirjastosta	
Liite 4. Askaisten kirjastosuunnistus, ryhmä 1	
Liite 5. Askaisten kirjastosuunnistus, ryhmä 2	
Liite 6. Askaisten kirjastosuunnistus, ryhmä 3	
Liite 7. Askaisten kirjastosuunnistus, ryhmä 4	
Liite 8. Lemun kirjastosuunnistus, ryhmä Aaveet	
Liite 9. Lemun kirjastosuunnistus, ryhmä Haamut	
Liite 10. Lemun kirjastosuunnistus, ryhmä Noidat	
Liite 11. Lemun kirjastosuunnistus, ryhmä Vampyyrit	
Liite 12. Lemun kirjastosuunnistus, ryhmä Velhot	
Liite 13. Lemun kirjastosuunnistus, ryhmä Zombiet	
Liite 14. Luettelointitehtävä	
Liite 15. Vikke-taulu	
Liite 16. Ruokalista	
Liite 17. Aaveakatemian päättötodistus	

KUVAT

Kuva 1. Noitien asuja.	35
Kuva 2. Aineiston suojaus.	36
Kuva 3. Nimilappu.	38
Kuva 4. Suunnistusrasteja.	42
Kuva 5. Unilelu.	45
Kuva 6. Makuupaikkoja hyllyjen välissä.	46
Kuva 7. Ruokapöytä.	47
Kuva 8. Täytekakku.	48
Kuva 9. Mehusanko.	49
Kuva 10. Pöytäkoristeet.	49
Kuva 11. Näytepurkit.	51
Kuva 12. Ilmoitus yökirjaston valmistelusta.	55
Kuva 13. Juliste Askaisten yökirjastosta.	64

TAULUKOT

Taulukko 1. Ikäjakauma koko maassa ja Maskun kunnassa.	25
Taulukko 2. Suunnistusradan suunnittelupohja.	41

1 JOHDANTO

Lasten ja nuorten vapaa-aika täyttyy yhä enenevässä määrin erilaisilla viihteellisillä toiminnoilla. Television katselu, pelikoneet ja Internetin yhteisöpalvelut ovat osa lasten ja nuorten päivittäistä arkea. Kiinnostus lukemista kohtaan oli laskenut jo tälle vuosituhatluvulle tultaessa merkittävästi. Kirjastoissa asiaan on reagoitu kehittämällä erilaisia elämyksellisiä kirjastonkäytön opetuksen muotoja lasten lukuinnon lisäämiseksi. Elämyksellisillä tapahtumilla lapsia houkutellessaan lukemisen pariin ja samalla toivotaan syntyvän pitkäikäisiä asiakassuhteita.

Tutustuin yhteen elämyksellisyyttä hyödyntävään kirjastonkäytön opetuksen muotoon toimiessani Maskun pääkirjastossa työharjoittelussa. Yökirjasto oli itselleni ennalta täysin tuntematon toimintamuoto. Maskun kunnankirjaston alueella yökirjastotoiminta on alkanut vuonna 2003 ja toimii tällä hetkellä vuosittain kunnan jokaisessa toimipisteessä. Yökirjastoihin osallistuu osa kunnan kolmansista luokista. Osallistuminen yökirjaston valmisteluun ja toteutukseen vakuutti minut menetelmän tehokkuudesta. Lasten eläytyminen ja innokas osallistuminen oli silminnähtävää.

Aloite opinnäytetyöni aiheeseen tuli Maskun kunnankirjaston puolelta sen laajentaessa yökirjastotoimintaa kaikkiin kunnankirjaston toimipisteisiin. Yli yön kestävästä yökirjastoista löytyy hyvin vähän kirjoitettua tietoa, ja tällä opinnäytetyöllä pyrin nyt korjaamaan tilannetta.

1.1 Työn rajaukset ja rakenne

Toiminnallisen opinnäytetyöni toteutustavaksi olen valinnut portfolion. Portfolio-työskentelyllä osoitetaan ammatillinen osaaminen erilaisilla dokumentoiduilla työnäytteillä. Portfolio-opinnäytteen kirjallisessa osassa perehdytään aihealueen teoriaan ja hankitaan toiminnalliseen osaan tietoperustaa. (Vilka & Airaksinen 2003, 46–47.)

Opinnäytteen kirjallisessa osassa käsittelen lasten ja nuorten vapaa-ajankäytöstä tehtyjä tutkimuksia. Tapahtumien järjestämisestä kirjoitan yleisellä tasolla luvussa 3. Kirjallisen osan lopuksi esitän elämyksellisen lastenkirjastotyön muotoja. Elämyksellisten lastenkirjastotyön muotojen esittely on rajattu toiminnallisessa osassa esiintyviin kirjastonkäytön ja lukemaan houkuttamisen menetelmiin.

Toiminnallisessa osassa olen tehnyt selvityksen Maskun kunnankirjastoissa vietettävistä yökirjastoista. Selvitystyötä varten olen osallistunut tapahtumien suunnitteluun ja toteutukseen. Selvitys on kirjoitettu suurelta osin omien kokemusten ja Maskun kunnankirjastossa työskentelevien henkilöiden haastattelujen pohjalta.

Toiminnallisen osan alussa esittelen Maskun kunnankirjaston työympäristönä. Seuraavaksi olen kirjoittanut yökirjastotoiminnan historiaa, tavoitteita ja toimintatapoja. Luku 7 sisältää esittelyn vuonna 2010 vietetyistä kolmesta yökirjastosta ja analyysin omasta osallistumistani niiden järjestämiseen. Säännöllinen yökirjastotoiminta Maskun kunnassa on aiheuttanut kysyntää vastaaville tapahtumille, ja esittelen näistä kaksi tapausta lyhyesti. Opinnäytetyön loppuun on kerätty liitteinä näytteitä yökirjastoon liittyvistä

materiaaleista. Mukana ovat materiaalit ohjelmanumeroista, Maskun kunnankirjaston omia kirjallisia tuotoksia sekä yökirjaston markkinointiin ja viestintään liittyviä dokumentteja.

1.2 Opinnäytetyöhön liittyvät tallenteet

Yökirjastojen järjestämisessä rekvisiitalla on hyvin suuri merkitys tunnelman ja elämysten antajana. Visuaalisia elementtejä on vaikea kuvailla pelkästään kirjoittamalla, joten olen liittänyt valokuvia opinnäytetyöni aihetta selventämään. Valokuvat on otettu tavallisella kompaktikameralla usein hämärissä olosuhteissa.

Yökirjastoissa pitämiäni ohjelmanumeroita on videoitu, jotta tapahtumissa pitämiäni ryhmien ohjaustoimintaa on voitu analysoida. Käytössäni oli Turun ammattikorkeakoululta lainattu kamera, johon sain lyhyen käyttökoulutuksen. Videot siirrettiin ammattikorkeakoulun kielikeskuksessa tiedontallennusvälineille. Videoiden editointiin ja leikkaamiseen itselläni ei ollut taitoja, ja tallenteiden saattaminen katsottavaan muotoon vaati useiden henkilöiden apua.

Erilaisten kuva- ja äänitallenteiden kuvaaminen ja nauhoittaminen julkisissa tilanteissa on sallittua. Suljetuissa tilaisuuksissa kuvaaminen on sallittu, mikäli kuvaaja on tilaisuuden osanottaja tai hänellä on tilaisuuteen asiallinen syy olla läsnä. Kuvattavilla henkilöillä on oikeus kieltäytyä kuvaamisen kohteena olemisesta, ja tätä toivetta noudatetaan kohteliaisuussyistä. Kuvien julkaiseminen esimerkiksi Internetissä sen sijaan on kiellettyä, mikäli henkilöiltä ei erikseen ole kysytty julkaisulupaa ja heidät voidaan tunnistaa rajatun joukon seasta. Olennaista on siis, voidaanko esimerkiksi kasvot yhdistää

paikkakuntaan ja yksityiseen henkilöön. (Rikoslaki 19.12.1889/39; Toikkanen, 2010.)

Alaikäisellä henkilöllä ei ole itsemääräämisoikeutta, eli heidät lasketaan vajaakykyisiksi. Vajaakykyisellä henkilöllä ei katsota olevan täyttä kompetenssia ilmaista omaa tahtoaan. Vajaakykyisen henkilön puolesta luvan antaa aina joko huoltaja tai muu laillinen edustaja (Mäkinen 2006, 64–65). Lastensuojelulaki määrittelee, että ”kaksitoista vuotta täyttäneellä lapsella on oikeus käyttää huoltajan tai muun laillisen edustajan ohella erikseen puhevaltaansa itseään koskevassa lastensuojeluasiassa” (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417). Kuvia tai videoita, joissa on tunnistettavissa alle 12-vuotiaita lapsia, ei saa siis julkaista ilman huoltajien tai muun laillisen edustajan lupaa. Tilanteessa, jossa huoltaja on luvan antanut, mutta lapsi kieltää kuvauksen, tulee noudattaa lapsen tahtoa. Helpoiten asia onnistuu, mikäli kuvausluvat hankitaan kirjallisina huoltajilta etukäteen. (Mäkinen 2006, 64–65.)

Idea yökirjastoissa pitämieni ohjelmanumeroiden videoimiseen tuli vain pari päivää ennen toista yökirjastoa, enkä huomannut siinä vaiheessa selvittää lupamenettelyä. Kirjastojen tilat eivät myöskään mahdollistaneet videokuvan rajaamista ainoastaan ohjelmanumeroiden vetäjään. Alkuperäisenä ajatuksena oli käyttää videotallenteita yksityisesti oman opetustilanteessa tapahtuvan toimintani analysointiin, mutta jotta voin opinnäytetyössäni viitata niiden sisältöön, täytyy ne liittää osaksi opinnäytetyötä. Huoltajien suostumusten puuttuessa videoliitteet arkistoidaan ammattikorkeakoulun kirjaston Lemminkäisenkadun toimipisteeseen salaisina.

2 LASTEN JA NUORTEN VAPAA-AIKA

2.1 Lasten vapaa-ajankäyttö

Tilastokeskus tekee ajankäyttötutkimuksia noin 10 vuoden välein. Viimeinen valmistunut tutkimus on tehty vuosien 1999–2000 aikana ja julkaistu vuonna 2005. Ajankäyttötutkimuksissa mitataan tarkasti kahden päivän aikana toteutunut ajankäyttö. Tutkimuksen mukaan 10–14 -vuotiaat ovat käyttäneet päivittäistä vapaa-aikaansa kirjojen lukemiseen 11 minuuttia, kun taas televisiota on katsottu 2 tuntia 23 minuuttia. Atk-harrastukseen on tutkimuksen aikaan käytetty ikäluokassa 47 minuuttia. Liikuntaharrasteisiin on käytetty 1 tunti 21 minuuttia. Tutkimuksen mukaan 10–14 -vuotiaat ovat käyttäneet vuosien 1999–2000 aikana kirjaston käyttöön vapaa-aikaansa keskimäärin yhden minuutin verran. Tilastosta ei käy ilmi kouluaikana tapahtunut kirjastonkäyttö. (Tilastokeskus 2005a.)

Vuonna 2002 tehty vapaa-aikatutkimus kertoo puolestaan, että 10–14 -vuotiaista 92 % on käynyt viimeisen kuuden kuukauden aikana kirjastossa. Kirjoja on samaan aikaan lukenut 86 % samasta ikäluokasta. Päivittäin televisiota katselee 80 % ja Internetiä käyttää 11 % ikäluokasta. (Tilastokeskus 2005b.)

Molemmat edellä mainitut Tilastokeskuksen tutkimukset ovat jo yli kymmenen vuotta vanhoja. Erilaisten medioiden ja tekniikan kehittyminen 2000-luvun alussa on ollut nopeaa. Joka tapauksessa näistäkin tilastoista voidaan päätellä, että lasten ja nuorten vapaa-ajan käytöstä käydään kovaa kilpailua. Kirjaston etuna tässä kilpailussa on yhteistyö koulujen kanssa. Medialukutaidon,

tiedonhallintataitojen, lasten lukutaidon ja -harrastuksen tukeminen ovat koulujen ja kirjastojen yhteinen tavoite. Yhteistyön avulla lapset ja nuoret oppivat käyttämään kirjastojen aineistoja ja palveluja. Yhteistyötä ei voida kuitenkaan pitää itsestäänselvyytenä, vaan kouluille ja lapsille täytyy tarjota kiinnostavia ja innostavia palveluita.

2.2 Nuoret kirjaston käyttäjinä

Opetusministeriö, Nuorisotutkimusverkosto ja Nuorisoasiain neuvottelukunta julkaisevat vuosittain nuorten arvoja ja asenteita kartoittavan Nuorisobarometrin. Tutkittavat aiheet vaihtelevat vuosittain. Vuonna 2008 Nuorisobarometrin aiheena oli nuorten suhde kuntaan ja kuntavaikuttamiseen. Tutkimuksessa kartoitettiin siis myös muiden kuntapalveluiden ohessa nuorten suhdetta yleisiin kirjastoihin. Tutkimukseen haastateltiin puhelimitse yhteensä 1933 15–29 vuotiasta nuorta. (Myllyniemi 2008, 6.)

Tutkimuksen mukaan 88 % nuorista käyttää tai on halukas käyttämään kirjastopalveluita. Nuorista 6 % ei ole käyttänyt, mutta mahdollisesti haluaisi käyttää kirjastojen palveluita. Loput 6 % on ilmoittanut ettei ole käyttänyt, tai edes halua käyttää kirjastojen palveluita. Lukemat näyttävät varsin hyvälle, mutta tutkimuksessa ei ollut määritelty etukäteen, mikä oli esimerkiksi käyttötiheys. Kirjastopalvelut olivat terveydenhoidon jälkeen käytetyin kunnallinen palvelumuoto. Palveluja käyttämättömien joukossa tehdyn kyselyn perusteella kirjastopalveluiden saatavuus oli joukon tiedossa. (Myllyniemi 2008, 77–79.)

Nuorisobarometrissä kartoitettiin myös kirjastonkäyttäjien tyytyväisyyttä palveluihin. Haastatelluista 78 % oli erittäin tyytyväisiä tai tyytyväisiä ja vain 2 %

tyytymättömiä kirjastojen palveluihin. Loput haastatelluista nuorista eivät osanneet määritellä omaa tyytyväisyyttään kirjastopalveluihin. Merkille pantavaa oli se, että tutkimuksessa ei tullut laisinkaan vastaan kirjastopalveluihin erittäin tyytymättömiä nuoria. (Myllyniemi 2008, 82–83, 129.)

Tutkittava joukko ylittää oman opinnäytetyöni kohteena olevan ikäryhmän iän, mutta antaa kuitenkin viitteitä suhtautumisesta kirjastopalveluihin ja niiden käyttöön. Kirjastopalvelut tunnetaan, ja mielikuvat kirjastoista ovat positiivisia.

3 TAPAHTUMIEN JÄRJESTÄMINEN

Kirjastojen tiloissa järjestetään hyvin paljon erilaisia tapahtumia: satutunteja, näyttelyitä, kirjailijavierailuja, luentoja, lukupiirejä ja paljon muita. Tapahtumien järjestäminen on luonnollinen osa kirjastojen järjestämää kulttuuri- ja sivistystoimintaa. Kirjastolaki määrittelee kirjasto- ja tietopalveluiden tehtäväksi väestön sivistyksen, kirjallisuuden ja taiteen harrastuksen, jatkuvan tietojen, taitojen ja kansalaisvalmiuksien kehittämisen, kansainvälistymisen sekä elinikäisen oppimisen edistämisen (Kirjastolaki 1998). Vuonna 2004 julkaistussa Kirjastopalvelut kaikilla mausteilla mietinnössä suositeltiin kirjastojen järjestämien tapahtumien kuuluvan pääsääntöisesti maksuttomiin kirjastojen peruspalveluihin (Heinisuo, Koskela & Saine 2004, 43). Käytännössä tapahtumia kutsutaan kirjastojen lisä-, oheis- tai laajennetuiksi palveluiksi.

Opinnäytetyöni toiminnallisessa osassa olin järjestämässä Maskun kunnankirjastoissa vietettäviä yökirjastoja ja tutustuin hyvin käytännönläheisesti tapahtumien suunnitteluun ja toteutukseen. Opinnäytteeni kirjallisessa osassa käsittelen tapahtumajärjestämistä melko lyhyesti ja pintapuolisesti.

3.1 Päämäärä

Tapahtumaa suunniteltaessa on mietittävä tarkkaan syyt sen järjestämiseen. Mitä tapahtuman järjestämisellä tavoitellaan? Minkä viestin organisaatio haluaa välittää tapahtumalla? Tavoitteiden sisäistäminen jälkeen on helpompi suunnitella käytännön toimenpiteitä, joilla voidaan tavoitteet saavuttaa. Perinteeksi muodostuneen tapahtuman tavoitteet ovat voineet vaihtua ajan saatossa. Välillä on siis hyvä pysähtyä miettimään, ovatko tapahtuman

tavoitteet muuttuneet, vai onko niitä enää lainkaan. Jos tapahtumille asetettuja tavoitteita ei ole enää olemassa, on turha resursoida aikaa ja rahaa tapahtuman järjestämiseen. (Kauhanen ym. 2002, 45; Vallo & Häyrinen 2008, 93–108.)

Kohderyhmään tutustuminen ja siihen kuuluvien henkilöiden kiinnostuksen kohteiden kartoittaminen auttavat myös tavoitteiden saavuttamisessa. Halutaanko tavoittaa suuri yleisö vai pieni rajattu ryhmä? Minkä ikäisiä osallistujia tavoitellaan? On hyvä muistaa, että tapahtumaa ei järjestetä itselle vaan valitulle kohderyhmälle. Tapahtuman tulee puhutella haluttua kohderyhmää. (Vallo & Häyrinen 2008,93–115.)

Tavoitteiden asettamisen ja kohderyhmään tutustumisen jälkeen etsitään tapahtumalle oikea luonne. Onko järjestettävä tapahtuma viihteellinen vai asiapitoinen? Kirjastojen tilat soveltuvat hyvin erilaisten tapahtumien järjestämiseen, mutta kirjastotapahtumien jalkauttaminen ulos kirjastosta voi tuoda tapahtumalle lisähuomiota. Halutun kohdeyleisön saavuttaminen vaikuttaa tilaisuuden ajankohtaan ja keston. Kannattaa varmistaa ettei samaan aikaan järjestetä halutulle kohdeyleisölle muualla kilpailevia tapahtumia. (Vallo & Häyrinen 2008, 93–94, 131–139.)

3.2 Toiminta

Tapahtuman toteutukseen kuuluu sekä suunnittelu että toteutusvaihe. Myös mahdollinen jälkimarkkinointi lasketaan mukaan tapahtumaprosessiin. Onnistuneen tapahtuman järjestämiselle vaaditaan aina riittävästi suunnittelu-aikaa, jotta lopputuloksesta ei jouduta tinkimään. Suunnitteluprosessiin on myös hyvä ottaa mukaan kaikki tahot, joiden panosta tarvitaan toteutuksessa. Suunnitteluvaiheessa on hyvä tehdä tapahtumasta niin

kutsuttu tapahtumakäsikirjoitus, johon merkitään tapahtuman aikataulut, ohjelmanumerot ja paikat. Tapahtumasta vastaavien henkilöiden tulee olla tapahtumakäsikirjoituksesta perillä, jotta tilaisuudesta saadaan toimiva. (Vallo & Häyrinen 2008, 95, 147–152.)

Hyvän suunnittelun jälkeen tapahtuman toteuttaminen on huomattavasti helpompaa. Työläässä rakennusvaiheessa pystytetään tapahtuman kulissit ja rekvisiitta. Tilat ja tarjoilut pitää olla valmiina tai hallittavissa ennen vieraiden saapumista. Itse tapahtuma voi kestää vain hetken ja toteutuksen purkaminen alkaa välittömästi viimeisen vieraan lähdettyä. (Vallo & Häyrinen 2008, 152–153.)

Tapahtuman sisältö ja ohjelma suunnitellaan aina halutun kohderyhmän ja tavoitteiden mukaan. Tarvitaanko organisaation ulkopuolisia, vai löytyykö omasta henkilökunnasta tapahtumaan sopivia esiintyjä? Ohjelman sisältö voi olla yllätyksellinen, mutta osallistujien odotuksia ei saa koskaan alittaa. Ohjelman sisältämä toiminta ja tekeminen, eli aktiviteetti tulee sopia osallistujaryhmälle ja tapahtuman luonteeseen. Aktiviteetit tuovat tapahtumaan elämyksellisyyttä ja vuorovaikutusta. Ohjelman selkeä avaus ja päätös tuovat ryhtiä tapahtumaan. Avauksessa toivotetaan osallistujat tervetulleiksi, esitellään tapahtumasta vastaavat henkilöt ja käydään ohjelma läpi, jotta vieraat voivat rentoutua nauttimaan tulevasta. (Vallo & Häyrinen 2008, 96, 179, 197–202.)

Tapahtuman järjestävä taho tai organisaatio on siitä aina myös vastuussa. Tapahtuman käytännön toimenpiteistä vastaavien henkilöiden tulee olla tilanteen tasalla ja mukana suunnitteluprosessissa. Tapahtuman onnistumisen kannalta tarvitaan yleensä yksi henkilö johtamaan toteuttamista. Henkilön tulee hallita tapahtuma ja tuntea sen järjestämiseen osallistuvien henkilöiden taidot,

jotta tehtäviä voidaan siirtää eteenpäin. (Vallo & Häyrinen 2008, 96–97, 207–208; Kauhanen ym. 2002, 33.)

3.3 Budjetti

Julkisista varoista rahoitetuilla kirjastoilla on hyvin tiukat budjetit. Tapahtumien järjestämiselle varatut rahalliset resurssit eivät ole pohjattomat ja siksi käytetään yleensä omaa henkilökuntaa ostopalveluiden sijaan järjestelytehtävissä. Tapahtuman suunnitteluun ja toteutukseen käytettävä aika on kuitenkin pois henkilön varsinaisesta työstä ja työn sijaistaminen ja uudelleen järjestelyt kuluttavat organisaation resursseja. Toisaalta oman henkilökunnan tuottamat onnistuneet tilaisuudet tuovat organisaatiolle positiivista mainetta. Organisaation omat jäsenet ovat yleensä hyvin sitoutuneita ja halukkaita tekemään tapahtumista onnistuneita. (Vallo & Häyrinen 2008, 59, 83,)

Kirjastojen järjestämille laajemmille yksittäisille tapahtumille on mahdollista hakea erilaisia projektirahoituksia, mutta jos tapahtuma suunnitellaan järjestettävän säännöllisesti, on sen rahoitus mietittävä kirjaston omasta budjetista. Kirjastot käyttävät tapahtumien järjestämisessä yhteistyökumppaneina mielellään oman kehysorganisaation sisältä löytyviä muita toimijoita. Satutunneilla voi esiintyä lähikoulujen luokkia, näyttelytiloja tarjotaan päivähoitoryhmien käyttöön tai tapahtumia järjestetään yhdessä nuoris- ja kulttuuritoimen kanssa.

3.4 Palaute

Tapahtuman aikana ja sen jälkeen on hyvä kerätä osallistujilta ja tekijöiltä palautetta. Palautteen keräys kasvattaa aina järjestävän tahon tietotaitoa ja antaa mahdollisuuden parantaa seuraavan tapahtuman järjestelyitä. Saadun informaation perusteella voidaan myös päätellä onko asetetut tavoitteet saavutettu. Palautteita läpikäydessä on muistettava, että osallistujilta saatu palaute on totuus tapahtuman onnistumisesta. (Vallo & Häyrinen 2008, 171-173.)

3.5 Teema

Järjestettävällä tilaisuudella tai tapahtumalla voi olla jokin teema. Teeman tulisi sopia organisaatioon, sen toimintaan tai arvomaailmaan. Teema ei saa olla ristiriidassa toimijan imagon kanssa. Tapahtuman teeman tulee houkutella tai puhutella osallistujia ja sen tulee jäädä helposti mieleen. Mahdollisissa kutsuissa, somistuksessa, pukeutumisessa, ohjelman sisällössä, tarjoilussa ja lähtölahjoissa tulee noudattaa johdonmukaisuutta. Teeman tulee olla näkyvissä läpi koko tapahtuman, jotta saadaan aikaan mieleenpainuva elämys. (Vallo & Häyrinen 2008, 180–182.)

Kirjaston toiminta ja aineistot antavat lähes rajattomat mahdollisuudet erilaisten teemojen hyödyntämiseen. Teemoja voidaan ammentaa kaunokirjallisuuden genreistä, tietokirjallisuuden sisällöistä, musiikki- ja kuvataallenteiden ilmiöistä, vuodenajoista tai vaikka juhlapyhistä. Teemojen hyödyntäminen kirjaston tiloissa on tyypillisimmillään erilaisissa aineistonäyttelyissä, joissa nostetaan näkyville ja lainattavaksi jonkin teeman mukaan kerättyjä teoksia. Kirjavinkkauksissa, satutunneissa ja kirjastonkäytön opetuksessa on

mahdollista hyödyntää erilaisia teemoja ja rakentaa kirjastokäynneistä elämyksiä.

4 ELÄMYKSELLINEN LASTENKIRJASTOTYÖ

Heli Hinkkanen mainitsee vuonna 2005 julkaistussa pro gradu -tutkielmassaan elämyksen olevan ”muistijäljen jättävä uusi myönteinen kokemus”. Hinkkasen elämysteorian mukaan alakouluikäisten lasten ja nuorten kirjastonkäytön ja tiedonhallintataitojen opetus tulisi toteuttaa elämysten ja kokemusten kautta. Teknisten yksityiskohtien ja tiedollisen aineksen määrää voidaan lisätä luokkasteittain. (Hinkkanen 2005, 14.)

Vuosien 1995–1997 aikana Hämeen läänin maakuntakirjastojen alueella toteutettiin Joustavat oppimisympäristöt, eli JOY hanke, jossa etsittiin uusia kirjastojen ja koulujen yhteistyön muotoja ja sisältöjä. Hankkeen taustana oli peruskouluopetuksen muuttuminen 1990-luvulla oppikirjasidonnaisesta opetuksesta kohti itsenäistä toimintaa korostavaa oppimiskulttuuria. Tämä muutos oli lisännyt kirjastojen roolia osana oppimisympäristöä. Oppiminen perustui yhä enemmän kokemiseen ja tekemiseen. Oppijat tarvitsevat monipuolisia tiedonlähteitä, joita kirjastot voivat tarjota. Hankkeessa mukana olleiden opettajien ja kirjastonhoitajien haastatteluiden perusteella on todettu, että tiedonhankinnan opetus kannattaa aloittaa vasta 10–12 vuoden ikäisten oppilaiden kanssa. Alakouluikäisiä oppijoita pystytään motivoimaan tiedonhaun tehtäviin, kun opetuksen tiedolliset ja elämykselliset ainekset ovat tasapainossa. (Rissanen 1998,13, 132–136.)

Kilpailtaessa lasten ja nuorten vapaa-ajankäytöstä kirjastojen tulee tarjota mielenkiintoisia ja houkuttelevia vaihtoehtoja. Elämyksellisen kirjastonkäytön opetuksen tarkoituksena on saada lapset kiinnostumaan kirjaston toiminnasta ja madaltaa kirjaston käytön kynnyksiä. Innostaminen lukemisharrastuksen pariin voi lisätä kirjastojen lapsiasiakkaita ja lainauslukuja (Hinkkanen 2005, 16).

Lasten lukuinnostus huomataan perheissä yleensä varsin pian, ja tätä kautta kirjastojen toiminta voi käydä tutuksi myös aikuisille.

Elämyksellisiä lastenkirjastotyön muotoja löytyy runsaasti ja niitä kehitetään jatkuvasti lisää. Tarkastelen seuraavaksi niistä muutamia, jotka sisältyvät opinnäytetyöni toiminnalliseen osaan.

4.1 Kirjavinkkaus

Kirjavinkkaus eli kirjojen avaaminen kuulijalle puhumalla niistä on yksi elämyksellisen kirjastotoiminnan muodoista. Kirjavinkkaus levisi Suomeen 1990-luvulla ja vakiinnutti englanninkielisestä booktalk- ja ruotsinkielisestä bookprat-nimityksistä johdetun kirjavinkkaus nimensä yleiseen käyttöön. Marja-Leena Mäkelä on kirjoittanut Kirjavinkkarikirjan, josta on otettu useita painoksia. Mäkelä on myös kouluttanut kirjastojen henkilökuntaa kirjavinkkauksen pariin ympäri Suomea. (Mäkelä 2003, 7–13.)

Perinteisistä kirjavinkkauksista saadaan pienellä vaivannäöllä, uskalluksella ja innovatiivisella ajattelulla hyvin mielikuvituksellisia tuokioita. Rekvisiittaa ja somisteita ei välttämättä tarvita, kun vinkattavat kirjat valitaan huolella. (Mäkelä 2003, 57.)

Kirjavinkkaukset kehittyivät ja niihin lisättiin draamaa ja luovaa ilmaisua. Vuonna 2000 on kokeiltu vinkkauksia, joissa kirjastonhoitaja on vinkannut yhdessä kirjailijan ja näyttelijän kanssa. Myös tietokirjojen vinkkausta yhdessä kaunokirjallisuuden kanssa on järjestetty erityisillä teematunneilla. Kahu- ja

fantasia-aiheiset teemavinkkaukset rooliasuissa ovat saavuttaneet suurta suosiota. (Heinonen 2009, 138; Jäppinen 2000, 95–96.)

Viime vuosina vinkkauksiin on lisätty enemmän elementtejä musiikista ja jopa elokuvista. Vinkkauksista on tulossa yhä suuremmassa määrin esityksiä, joissa kirjoista runoista ja sarjakuvista kertomisen lomassa kuunnellaan musiikkia tai katsellaan pätkiä elokuvista. Vinkkauksissa on menty kohti medialukutaitoa vaativia ja kehittäviä muotoja. MU-KI-vinkkauksessa esiteltyjen kirjojen välissä soitettut musiikkikappaleet aktivoivat kuulijoiden mielikuvitusta ja luovat esityksestä näin jokaiselle kuulijalle oman tarinansa. (Heinonen 2009, 138; Jäppinen & Nieminen 2007, 159–160.)

4.2 Yökirjastot

Sanalle yökirjasto voidaan löytää ainakin kolme erilaista toimintamuotoa. Näitä ovat:

- kirjaston tiloihin pääsy aukioloaikojen ulkopuolella
- pidennetty kirjaston aukioloaika erilaisten tapahtumien yhteydessä
- ryhmien yöpymiset kirjastojen tiloissa.

Ensimmäiseksi mainittu yökirjastotoiminta on käytössä Ylitorniossa, jossa asiakkaille annetaan mahdollisuus käyttää kirjaston lehtienlukusalia aukioloaikojen ulkopuolella. Asiakkaat voivat saada sähköisen avainkortin, jolla pääsee lukemaan kirjaston lehtiä kello 7.00–22.00 välisenä aikana. Myöntämisperusteet avainkortille ovat samat kuin kirjastokortillekin. Mallia Ylitornioon on otettu Tanskasta. Toiminta palkittiin BTJ Finland Oy:n jakamalla

Kirjastoon!-palkinnolla keväällä 2010. Vaikka tämä toimintamuoto palvelee asiakkaita menestyksekkäästi, ei sitä kuitenkaan voida laskea elämykselliseksi kirjastotyöksi. (Kirjastot.fi 2010; Torvinen 2009.)

Pidennetyin aukioloajoin toimivia yökirjastoja pidetään eri puolella Suomea erilaisten kulttuuritapahtumien tai juhlapyhien yhteydessä. Kirjastot voivat pitää oviaan auki kaikelle yleisölle, tai vaihtoehtoisesti jollekin ryhmälle, pidempään kuin normaalisti. Yleensä asiakkaita palvellaan ilta kymmeneen tai jopa puoleenyöhön. Tapahtumien aikana kirjastoissa voidaan esittää elokuvia, pitää erilaisia näyttelyitä, kuunnella musiikkiesityksiä tai haastatella kirjailijoita. Kirjastot voivat esimerkiksi myydä kokoelmista poistettuja teoksia illan aikana. Halloween-teemaiset kirjastotapahtumat ovat yleistyneet ja vuonna 2010 ainakin Kurikan, Hankasalmen ja Lehmon kirjastossa Kontiolahdella vietettiin kauhuaiheisia pidennetyin aukioloajoin toimivia yökirjastoja. (Isaksson 2010; Jyväskylän kaupunginkirjasto 2010, 1; Kurikan kirjasto 2010; Turun kaupunginkirjasto 2010.)

Läpi yön kestäviä yökirjastoja pidetään yleensä lapsi- tai nuorisoryhmille. Tyypillisesti yökirjastossa yöpyy jokin koululuokka. Mallia on haettu suosituista yökouluista. Osallistujat tutustuvat illan ja yön aikana kirjaston toimintaan ja tiloihin erilaisten elämyksellisten ohjelmanumeroiden ohessa. Nuoria voidaan tapahtumaan houkutella erilaisten konsolipelien voimalla. Esimerkiksi Norjassa Drammerin kirjastossa pelien pelaamisen ohessa nuoret saivat kuulla tietokonepelien suunnittelusta pelifirman edustajalta. (Alameri-Sajama & Rysänen 1999; Almgren & Jokitalo 2010, 137; Baer 2008.)

Yökirjastoista löytyy kirjoitettua tietoa varsin vähän ja säännöllisestä yökirjastotoiminnasta ei juuri lainakaan. Kaarinan kirjaston toimintakertomuksessa mainitaan Pohjoismaisen kirjastoviikon aikana Piikkiön

kirjastossa vietettävien yökirjastojen alkaneen vuonna 2008 (Kaarinan kaupunginkirjasto 2010, 5). Maskun kunnankirjastossa säännöllinen yökirjastotoiminta on alkanut vuonna 2003.

4.3 Kirjastosuunnistus

Kirjastosuunnistukset tai aartenetsinnät ovat hyvin suosittuja tapoja tutustua kirjaston tiloihin. Suunnistuksiin voidaan yhdistää helposti tiedonhakua, aakkostusta, Yleisten kirjastojen luokitusjärjestelmän tutuksi tekemistä ja erilaisia tehtäviä. Suunnistusten avulla voidaan myös tuoda tutuksi kirjaston vähemmän tunnettuja aineistoja. Lasten parissa suunnistukset ovat hyvin suosittuja. Suunnistusten toteutus voi vaihdella suuresti eri kirjastojen välillä. Yleensä suunnistusradat ovat helposti muunneltavissa palvelemaan erilaisia aiheita tai eri-ikäisiä ryhmiä, myös aikuisia. (Seinäjoen kaupunginkirjasto 2010; Rissanen 1998, 53.)

5 TYÖYMPÄRISTÖ

5.1 Maskun kunnankirjasto organisaationa

Maskun kunnankirjasto koostuu pääkirjastosta ja kahdesta lähikirjastosta. Kunnanviraston yhteydessä toimiva pääkirjasto on avoinna kuutena päivänä viikossa. Pääkirjastossa henkilökuntaa on kirjastonjohtajan lisäksi kolme kirjastovirkailijaa. Lemun lähikirjasto on yleisölle avoinna neljänä päivänä viikossa ja siitä vastaa lähikirjaston hoitaja. Askaisten lähikirjasto palvelee asiakkaitaan kolmena päivänä viikossa. Kirjastossa työskentelevät osa-aikaisesti lähikirjaston hoitaja sekä kirjastovirkailija. Vuonna 2009 Maskun kunnankirjaston kokoelmiin kuului 94 918 teosta ja niitä lainattiin 160 862 kertaa. Asiakaskäyntejä oli 81 669 ja lainaajia 4 157. Maskun kunnankirjasto kuuluu VASKI-kirjastoihin yhdessä Turun, Raision ja Naantalın kaupunginkirjastojen, sekä Liedon, Mynämäen, Nousiaisten, Ruskon ja Taivassalon kunnankirjastojen kanssa. Kirjastoilla on yhteinen kirjastojärjestelmä, käyttösäännöt sekä aineistonkuljetukset. VASKI-kirjastoihin kuuluvien kaupunkien ja kuntien kirjastokortit käyvät aineiston lainaukseen kaikissa toimipisteissä. (Maskun kunta 2010; Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010.)

Maskun kunta kuuluu Turun seutukuntaan. Kunta on ollut muuttovoittoinen ja asukasluku on kasvanut tasaisesti läpi 2000-luvun. Kuntalaisten ikäjakauman paino on selvästi Suomen väestön ikäjakaumaa nuorempi (taulukko 1). Tämä seikka näkyy myös kirjaston lainatilastoissa, sillä vuonna 2009 Maskun kunnankirjaston lainatusta kirja-aineistosta noin 62 % oli lasten- ja nuorten aineistoa. Vastaava luku koko maan tasolla oli hieman reilu 37 %. Kunnankirjaston panostus erityisesti lasten ja nuorten aineistoon ja toimintaan on siis hyvin perusteltua. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010; Tilastokeskus 2010.)

Taulukko 1. Ikäjakauma koko maassa ja Maskun kunnassa.

	Masku	Koko maa
Ikäluokka		
0 -14	22,69 %	16,60 %
15 - 64	64,81 %	66,39 %
65 -	12,51 %	17,01 %

5.2 Koulujen ja kirjaston yhteistyö

Koulujen ja kirjastojen yhteistyö Maskun kunnan alueella on vilkasta ja järjestelmällistä. Kirjaston strategiaan on kirjattu vuoden 2010 tavoitteisiin kouluyhteistyön lisääminen. Kunnan kouluissa noudatetaan Opetushallituksen hyväksymää perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita, joihin on kirjattu vuosiluokittain myös kirjastoon ja sen käyttöön liittyviä tavoitteita. (Maskun kunta, 2010.)

Pääkirjaston lasten- ja nuortenosastosta vastaava Mervi Nikula kertoo Kurittulan koulun luokkien vierailevan kirjastossa säännöllisesti kouluvuoden aikana. Suurin osa luokista vierailee kirjastossa noin neljän viikon välein. Koulun 1. luokille esitellään kirjaston tiloja ja sääntöjä sekä tutustutaan kirjastoluokitukseen Vikke-taulua apuna käyttäen (liite 15). Kirjastoon tutustuminen toteutetaan satutuntimaisena opetuksena. Maskun kunnassa 3. luokat ovat kirjaston erityisiä kummiluokkia ja heidän kirjastonkäytön opetuksensa sisältää teosten aakkostusta, tiedonhakua erilaisista teoksista sekä tietokonepääteillä suoritettavia perushakuja kirjastotietokannasta. Myös kirjastosuunnistus kuuluu 3. luokkalaisten kirjastonkäytön opetukseen. Yökirjaston ulkopuolelle jääville koululuokille suunnistus järjestetään kirjastovierailuiden aikana. 4., 5. ja 6. luokille järjestetään kirjastonkäytön opetusta opettajien niin pyytäessä. (Nikula 15.11.2010.)

Kanta-Maskussa sijaitsevien Tammenahjon ja Seikelän alakoulujen luokilla ei ole mahdollisuutta vierailla säännöllisesti kouluvuoden aikana kirjastoissa. Näille kouluille toimitetaan niin kutsutut kirjapaketit, ja kirjavinkkari vierailee kouluilla noin neljä kertaa vuodessa. Nikula käy vinkkaamassa kirjoja myös Askaisten ja Lemun kouluilla. Lähikirjastojen hoitajat järjestävät lähikoulujensa oppilaille samantapaisia opetustuokioita. (Nikula 15.11.2010.)

6 YÖKIRJASTOT MASKUN KUNNANKIRJASTOSSA

6.1 Yökirjastojen historia Maskun kunnankirjastossa

Yökirjastoilla on Maskun kunnan alueella jo pitkä perinne. Ensimmäinen yökirjasto pidettiin vuonna 2003 silloisen Lemun kunnan pääkirjastossa. Idea yökirjaston viettämiseen saatiin suosituista yökouluista. Tapahtuma oli menestys, ja sitä ryhdyttiin viettämään vuosittain. Vuonna 2004 ryhdyttiin myös Maskun pääkirjastossa viettämään yökirjastoja. Maskun ja Lemun kirjastot ovat tehneet alusta alkaen tiivistä yhteistyötä yökirjastoja järjestäessään. Tapahtumien ohjaajat, rekvisiitat ja ohjelmat ovat olleet yhteisiä kuntarajoista huolimatta. Vuoden 2009 alussa Askaisten, Lemun ja Maskun kunnat liittyivät yhteen ja kuntaliitoksen myötä myös Askaisten lähikirjastoa käyttäville Askaisten koulun oppilaille haluttiin tarjota mahdollisuus yökirjastotapahtuman viettoon. Ensimmäinen Askaisten yökirjasto pidettiin vuonna 2010. Yökirjastot järjestetään vuosittain kevätlukukauden aikana. (Jaakkola 28.5.2010; Nikula 15.11.2010.)

6.2 Yökirjastojen teema

Yökirjastoilla on ollut alusta alkaen sama teema. Teema on haettu lasten ja nuorten fantasia- ja kauhukirjallisuudesta sekä populaarikulttuurista (Nikula 15.11.2010). Vuonna 2003 ensimmäistä yökirjastoa suunniteltaessa J. K. Rowlingin kirjoittamien Harry Potter -kirjojen ympärille oli syntynyt huomattava populaarikulttuurinen ilmiö. Ilmiötä on hyödynnetty laajasti kaupallisella alalla tuotteistamalla kirjojen ja niistä tehtyjen elokuvien teemoja. Erityisesti niin

kutsutut varhaisteinit, eli 7–12 -vuotiaat lapset, ovat olleet tämän ilmiön kohdeyleisönä. (Mulari 2008, 135-139.)

Lasten ja nuorten keskuudessa kauhukirjallisuus on hyvin suosittua ja kirjat ovat kirjastoissa lasten- ja nuortenosastojen lainatuimpien joukossa. Erittäin suosittuja ovat kirjailija R.L. Stinen Goosebumps ja The Nightmare Room -sarjat, Darren Shanin tuotanto sekä Neil Gaimanin teokset. Lasten kauhukirjallisuus sisältää tyypillisesti paljon huumoria, yliluonnollisia asioita ja sijoittuu asetelmallisesti lähelle kohdeyleisön ikäryhmää ja elämänpiiriä. Kauhukirjallisuus tarttuu asioihin, joita lukijat eivät kohtaa oikeassa elämässä. Kuolemanpelkoa, kauhua, hallitsemattomuutta ja yliluonnollisia asioita voidaan kokea turvallisesti ja lukijan omaan elämäkokemukseen sopeuttaen. (Koskela 2006, 11, 36, 59, 72-73.)

Kirjallisuudesta haetun teeman lisäksi ohjaajien oma mielenkiinto kauhu- ja fantasiakirjallisuuteen vaikutti suuresti yökirjaston sisältöön (Nikula 15.11.2010). Yökirjaston nimenä on ollut alusta alkaen Aaveakatemia. Aaveakatemian ohjelma, rekvisiitta ja tarjoilut on suunniteltu teeman mukaiseksi. Ohjaajat ovat pukeutuneet ja maskeeranneet itsensä noidiksi. Oppilaat valmistuvat yökirjaston jälkeen Aaveakatemiasta ja saavat sieltä päättötodistukset.

6.3 Yökirjastojen markkinointi- ja viestintäkeinot

Yökirjastoon osallistuu osa Maskun kunnan 3. luokkalaisista opettajineen. Kirjasto viestii ja välittää tapahtumaan liittyvät tiedot oppilaille ja näiden huoltajille opettajien kautta. Yökirjastoon tulevia oppilaita informoidaan yökirjaston järjestämisestä sekä siihen liittyvistä toimenpiteistä, melko nopeasti syyslukukauden käynnistyttyä. Tilaisuudesta voidaan kertoa ja oppilaiden

kysymyksiin vastata aina kun luokat vierailevat kirjastossa tai kirjastovirkailija vierailee koulussa. Tapahtumien lähestyessä oppilaille ja heidän huoltajille lähetetään kutsukirjeet, joissa listataan tapahtumassa tarvittavia välineitä (liite 1). (Nikula 15.11.2010.)

Varsinaista markkinointia luokanopettajille ei ole ollut tarpeellista tehdä. Yökirjastot toimivat itsessään houkuttelevina tilaisuuksina ja informaatio niiden luonteesta ja tarkoituksesta on opettajien keskuudessa tiedossa. Maskun pääkirjastossa järjestettäviin yökirjastoihin tulevat koululuokat ovat joko Kurittulan tai Seikelän alakouluista. Koulujen opettajat sopivat yhdessä pääkirjaston lasten- ja nuortenosastosta vastaavan virkailijan kanssa yökirjastoon osallistuvat luokat. Yleensä yökirjastoon tuleva luokka valitaan jo edellisen lukuvuoden lopulla. Askaisten ja Lemun alakoulujen kaikki 3. luokkalaiset oppilaat osallistuvat tapahtumiin.

Sosiaaliset mediat

Maskun kunnankirjasto käyttää tällä hetkellä sosiaalisista medioista Facebook-sivustoa. Facebook-päivitysten tilaajia on marraskuussa 2010 ollut yli 110. Tilaajina on sekä yksityishenkilöitä, että muita Facebookia käyttäviä kirjastoorganisaatioita. Facebook-päivityksissä kirjasto markkinoi omia ja kirjaston tiloissa toteutettavia tapahtumia tai näyttelyitä, muistuttaa asiakkaitaan poikkeavista aukioloajoista, kertoo meneillään olevista kilpailuista ja kampanjoista, sekä julkaisee valokuvia. Asiakkailta on mahdollisuus kysyä kirjaston henkilökunnalta mieltä askarruttavista asioista ja käydä keskustelua myös muiden käyttäjien kanssa. (Maskun kunnankirjasto, 2010.)

Yökirjastoista ja niiden sujumisesta raportoidaan Facebook-sivuille reaaliaikaisesti. Erityisesti oppilaiden vanhemmat ovat kiinnostuneita yökirjastojen etenemisestä ja kommentoivat päivityksiä. Facebook-sivujen kautta saatu palaute yökirjastoista on ollut ainoastaan positiivista ja vanhemmat ovat kiittäneet tapahtumien järjestämisestä. Lisäksi kommentoissa on kerrottu oppilaiden lisääntyneestä lukuinnosta. (Maskun kunnankirjasto, 2010).

Lehdistö

Kirjaston tavanomaisesta toiminnasta poikkeavat tapahtumat ovat kiinnostavia lehtiartikkeleiden aiheita. Vuonna 2010 Maskun pääkirjaston ja Askaisten lähikirjaston yökirjastoissa vieraili paikallislehden toimittajat. Vakka-Suomen Sanomien toimittaja Vesa Penttilä kirjoitti pääkirjaston tapahtumasta kertovassa artikkelissaan yökirjaston pääsyvaatimuksen nostattamasta lukuinnosta (liite 2). Toimittaja Sari Honkasalo oli kutsuttu Askaisten lähikirjastolle tutustumaan Askaisten koulun 3. - 4. luokan oppilaiden ensimmäiseen yökirjastoon (liite 3). Lehtiartikkeleilla voidaan tehdä kirjaston tapahtumia näkyväksi ja nostattaa samalla lukijoiden kiinnostusta kirjaston toimintaa kohtaan.

6.4 Resurssit

Vuosittain järjestettävät yökirjastotapahtumat rahoitetaan kirjaston omasta budjetista. Tapahtumille ei ole anottu ulkopuolista projektirahoitusta. Yökirjastot pyritään järjestämään mahdollisimman pienin kustannuksin ja hankittavien tarvikkeiden rahoitus sisältyy kirjaston muihin toimintakuluihin, joilla rahoitetaan kirjastojen tuottama oheistoiminta ja tapahtumat. Hankittaviin tarvikkeisiin kuuluvat muun muassa osa tapahtuman tarjoiluista, palkinnoista sekä

rekvisiitasta. Kirjastonjohtaja Leena Hämäläinen arvioi yksittäisen tilaisuuden kustannuksiksi on noin 100 euroa. (Hämäläinen 15.12.2010.)

Henkilöressurssien sitominen tapahtumien suunnitteluun, toteutukseen ja sijaistamiseen muodostavat suuremman menoerän. Tilaisuuksia suunnitellaan ennakkoon ja palaveriä pidetään useita. Yökirjastoissa yöpyy aina vähintään kaksi henkilökuntaan kuuluvaa henkilöä. Yöpymisestä ei makseta erillistä yli- tai yötyökorvausta, vaan se korvataan yökirjaston jälkeisellä vapaapäivällä. Osa-aikaisille työntekijöille yöpyminen korvataan palkassa maksettavilla lisätunneilla. Vapaapäiviä viettävien työntekijöiden sijaistaminen vaatii myös henkilöstöjärjestelyjä ja kuluttaa näin kirjaston henkilöstöresursseja. (Hämäläinen 15.12.2010.)

6.5 Ohjaajat

Tapahtumien järjestäminen säännöllisten työtehtävien ohessa on suuritöinen urakka. Yökirjaston järjestäminen edellyttää ainakin osalla ohjaajista yöpymistä kirjaston tiloissa, eikä kaikkia tilaisuuden vaatimia toimenpiteitä pystytä siis suorittamaan työajan puitteissa. Yökirjaston järjestämiseen ja ohjaamiseen osallistuvat henkilöt tiedostavat tämän asian ja osallistuminen on ehdottomasti vapaaehtoista.

Organisaation oman henkilökunnan lisäksi yökirjastojen ohjelmaa vetämään on löytynyt joukko vapaaehtoisia henkilöitä. Tapahtumalla on oma viehätöksensä, ja erityisesti kauhu- ja fantasiakirjallisuudesta sekä live-roolipelaamisesta kiinnostuneet henkilöt auttavat tilaisuuden toteuttamisessa vuodesta toiseen. Vapaaehtoiset henkilöt osallistuvat tilojen koristeluun, tarjoiluiden valmisteluun ja ohjelmien vetämiseen. Yökirjastot järjestetään keväällä, ja kirjastossa on

monesti samaan aikaan työelämään tutustuvia harjoittelijoita. Harjoittelijat osallistuvat tilaisuuden valmisteluun oman työaikansa puitteissa.

6.6 Valmistautuminen

Palotarkastus

Julkisena tilana kirjasto ei ole tarkoitettu yöpymistarkoitukseen. Ennen yökirjastojen aloittamista tiloissa on suoritettava palotarkastukset. Tilat on varustettu palovaroittimin ja tarpeellinen alkusammutuskalusto on oltava saatavilla. Hätäpoistumisteiden käyttö on pidettävä esteettömänä. Tulen käsittely kirjaston tiloissa on ehdottomasti kielletty. Häätätilanteessa noudatetaan kirjaston pelastussuunnitelmaa. Palokunnalle ilmoitetaan etukäteen yökirjastojen ajankohdat, jotta mahdollisiin ongelmatilanteisiin tai hälytyksiin osataan varautua tilanteen vaatimalla tavalla. (Pelastuslaki 13.6.2003/468; liskola-Kesonen 2004, 89.)

Turvallisuusvalvonta

Maskun kunnan kiinteistöjä on varustettu ja suojattu palo-, murto- ja kiinteistöhälytysjärjestelmillä. Asianomaisia tahoja, muun muassa hälytyskeskusta, informoidaan aina ennen tapahtumien järjestämistä. Tämä on välttämätöntä silloin kun majoitutaan tiloihin, jotka eivät ole majoitustoimintaan tarkoitettuja. Erityisen tarpeellista tämä on kun yöpyjät ovat alaikäisiä. (Hämäläinen 15.12.2010.)

Varautuminen tapaturmiin ja sairastumisiin

Kirjaston on syytä varautua myös odottamattomiin tilanteisiin, kuten esimerkiksi pieniin tapaturmiin. Vaikka yökirjastossa juokseminen on kiellettyä, ovat pienet kolhut ja kaatumiset aina mahdollisia. Akuutit sairaudet, kuten esimerkiksi vatsatauti, voivat ilmetä yllättäen. Lääkekaapin sisältö on syytä tarkistaa ja päivittää. Lapsille sopivia särkylääkkeitä, kylmäpakkauksia ja sidetarpeita on hyvä olla varalla. Kroonisia sairauksia potevia oppilaita on kehoitettu pitämään mukanaan tarvitsemansa lääkkeet ja tarvikkeet. Heidän vointiansa seurataan tapahtuman aikana ja tarpeen vaatiessa esimerkiksi diabeetikkojen verensokeri mitataan.

Yökirjasto on osa kirjaston ja koulun välistä yhteistyötä. Tapahtuma kuuluu oppilaiden koulutyöhön, ja kunnan ottama tapaturmavakuutus on voimassa sen aikana. Tapaturmavakuutus kattaa oppilaan hoidon julkisessa terveydenhuollossa. Tapaturma- ja sairaustapauksissa otetaan aina välittömästi yhteys huoltajaan. Huoltajan kanssa neuvotellaan tilanteen jatkotoimenpiteistä, mutta esimerkiksi oksenteleva oppilas on syytä siirtää kotihoitoon mahdollisen taudin leviämisen riskin vuoksi. Huoltajien yhteystiedot ovat opettajan tiedossa. (Kurittula 2010, 20.)

Onnettomuuksia voi olla myös pienempiä, kuten esimerkiksi nukkumavarusteet voivat kastua juomapullon kaatuessa. Kirjastojen on hyvä varata yökirjastoja varten ylimääräisiä peitteitä ja tyynyjä.

Siivous

Kirjastojen tiloissa yöpyminen on hyvin poikkeuksellista. Ennen yökirjastojen viettoa on aiheellista siistiä nukkuma- ja ruokailutiloina käytettävät alueet

huolellisesti. Yökirjaston aikana tapahtuviin siivousta vaativiin vahinkoihin on myös syytä varautua. Yökirjastojen jälkeinen siivous tulee suorittaa nopeasti, sillä kirjastojen on oltava siistittyjä ennen kuin ne voidaan avata yleisölle aukioloaikojen puitteissa. Yökirjastojen järjestämisestä tulee syntyä mahdollisimman vähän haittaa muille asiakkaille.

Rekvisiitta

Aaveakatemian teema sisältää vaikutteita kauhu- ja fantasiakirjallisuudesta. Rekvisiitta on myös teeman mukaista. Ohjaajat ovat pukeutuneet noidiksi ja osa kirjastoympäristöstä on koristeltu erilaisilla haamu-, luuranko- tai ötökkäkoristeilla. Noitien asuihin kuuluvat mustat pitkät viitat ja lierihatut (kuva 1). Asut ovat olleet alusta asti samat ja niiden valmistukseen on hyödynnetty myös ohjaajien perheenjäsenten apua. Erilaisia pahvista leikattuja haamu- tai lepakkokoristeita on ollut askartelemassa muun muassa kirjastoissa työelämää tutustuvat nuoret. Muovisia koristeita on hankittu Halloweenin ja pääsiäisen jälkeisistä alennusmyynneistä. Esimerkiksi wc-tilat somistetaan pimeässä hehkuvilla muovihyönteisillä. Yökirjastojen ohjaajat lainaavat myös omia aiheeseen liittyviä rekvisiittojaan, kuten esimerkiksi huhuilevaa pöllöä ja kissan äänellä naukuvaa herätyskelloa, tapahtumien ajaksi. Erityisen tärkeä työväline yökirjastoissa on jänisräikkä, jolla kiinnitetään osallistujien huomio äänen noustessa liian korkealle.

Kuva 1. Noitien asuja.

Kirjaston tiloissa yövyttäessä ja ruokailtaessa tulee kirjastoaineisto suojella mahdollisilta vahingoilta. Ruokailutiloissa kirjahyllyt peitetään joko valkoisilla lakanoilla tai jätesäkeistä leikatuilla muoveilla (kuva 2). Lakanat ja muovit kerätään tapahtuman jälkeen aina talteen ja käytetään seuraavassa tapahtumassa.

Kuva 2. Aineiston suojaus.

Pääsyvaatimukset oppilaille

Tapahtuman järjestävänä osapuolena toimiva kirjasto odottaa myös siihen osallistuvilta oppilailta pitkäjänteistä sitoutumista. Kirjaston tavoitteina on sen toiminnan ja palveluiden tutuksi saattamisen ohessa myös lisätä oppilaiden lukuharrastusta ja aineiston käyttöä. Oppilaille on annettu yökirjastoon pääsemisen ehdoksi 1 000 luettua sivua kaunokirjallisuutta. Pääsyvaatimus kuulostaa ensin melko suurelta urakalta noin 9–10-vuotiaille, mutta sen saavuttamiseen annetaan runsaasti aikaa. Oppilaille kerrotaan tästä ehdosta jo syyslukukauden alussa.

Pääsyvaatimuksena toimiva 1 000 luettua sivua edellyttää useiden kaunokirjallisten teosten lukemista. Toivottavaa luonnollisesti on, että oppilaat tutustuvat erilaisiin kaunokirjallisiin teoksiin ja löytävät itselleen mielenkiintoisia

lukukokemuksia. Säännöllisellä ja tavoitteellisella lukemisella voidaan edesauttaa lukemisen kipinän löytämistä, ja monesti on käynyt niin, että tavoitteiden täytyttyä lukemista jatketaan edelleen. Vuonna 2010 Maskun pääkirjaston yö tapahtumaan osallistuneista oppilaista kaksi oli lukenut yli 10 000 sivua (liite 2). Opettaja Katri Koron mukaan tarkat lukemat olivat 10 338 ja 10 057 sivua. Pääsyvaatimuksen toteutumista ja luettuja sivujen määrää valvoo opettaja, mutta kirjaston henkilökunta antaa mielellään lukuvinkkejä. Tavallista on, että viimeisillä viikoilla kirjastosta lainataan ahkerasti helppolukuisia kirjoja. (Koro 17.12.2010.)

6.7 Ohjelma

Elämykselliseen kirjastonkäytön opetukseen perustuva yökirjasto sisältää runsaasti ohjelmaa. Ohjelmakäsikirjoitus on pysynyt pitkään lähes samanlaisena, mutta leikkejä ja tehtäviä vaihdellaan aina tilanteen mukaan. Tuttu ohjelmarunko helpottaa tilaisuuden järjestämistä, mutta on osallistuville oppilaille aina ainutlaatuinen ja ennaltakokematon elämys, muistuttaa Lemun lähikirjaston hoitaja Armi Jaakkola. (Jaakkola 15.12.2010.)

Aaveakatemia avajaiset

Aaveakatemia eli yökirjasto aloitetaan tervetuloilaisuudella, jossa yökirjaston vetäjät esittelevät itsensä ja tulevan tapahtuman sisällön. Yökirjaston aikana ohjaajista käytetään normaalista poikkeavia, ohjelman teemaan sopivia nimiä. Nimet voivat olla muunnoksia ohjaajien omista nimistä tai täysin keksittyjä. Esimerkkeinä voidaan mainita Nirvi Mekula, Armidus, Ultimus, Iram, Pauli ja Kurttu.

Oppilaat jaetaan ryhmiin niin, että he nostavat vuorollaan Nirvi-noidan kahvipannusta itsellensä erivärisiä nimilappuja. Nimilappujen väri määrää illan aikana toteutettavien tehtävien ryhmäjaot. Ryhmät on nimetty teeman mukaisesti, kuten esimerkiksi Aaveet, Haamut, Noidat, Vampyyrit, Velhot ja Zombiet. Ryhmien koot vaihtelevat 4–6 hengen välillä riippuen oppilasryhmän koosta.

Nimilappujen arvonnin jälkeen myös oppilaat keksivät itsellensä illan aikana käytettävät nimet. Heitä kannustetaan käyttämään mielikuvitusta tai lainaamaan ideoita esimerkiksi fantasiakirjallisuudesta (kuva 3). Nimilaput ripustetaan nauhalla oppilaiden kaulaan.

Kuva 3. Nimilappu.

Kirjavinkkaus

Maskun pääkirjaston lasten- ja nuortenosastosta vastaava kirjastovirkailija Mervi Nikula on erikoistunut Maskun kunnankirjaston alueella kirjavinkkaukseen. Kunnan kirjastoissa vieraileville alakoulujen luokille

vinkataan kirjoja kahdesti vuodessa. Yökirjastoissa Nikula vinkkaa Lemun, Askaisten tai Seikelän alakoulujen oppilaille. Vinkattavat kirjat ovat ikäryhmälle ja yökirjaston aiheeseen valittuja teoksia. Vinkkaus toteutetaan yökirjaston avajaisten jälkeen ja kaikki vinkattavat kirjat ovat oppilaiden luettavissa ja lainattavissa yökirjaston aikana.

6.7.1 Kirjastosuunnistus

Kirjastosuunnistuksen tarkoituksena on tehdä kirjaston eri osastoja ja aineistolajeja tutuiksi. Suunnistuksessa kerrataan myös aakkostusta, Yleisten kirjastojen luokitusjärjestelmää ja signum-merkintöjä.

Kirjastosuunnistus Maskun kirjastoissa toimii eräänlaisena aartenetsintänä. Ryhmille annetaan vihje rastista ja sen löydettyään tai mahdollisesti ratkaistuaan he saavat seuraavan vihjeen. Perinteisestä suunnistuksesta poiketen ei siis anneta valmista karttaa mikä sisältäisi kaikki rastit.

Suunnittelu

Kirjastosuunnistuksen suunnittelu aloitetaan miettimällä kuinka monta rastia halutaan rataa sisällyttää. Rasteiksi voidaan valita teoksia eri osastoilta ja aineistolajeista, jokin tietty paikka kirjastossa tai esimerkiksi ratkaistavia tehtäviä. Jokaiselle suunnistukseen osallistuvalla ryhmällä tehdään oma rata. Rastit sijoittuvat samoille osastoille, mutta niiden etsintäjärjestys vaihtelee ryhmien kesken. Näin vältetään se, että toista ryhmää ei voi seurata, vaan vihjeet täytyy ratkaista ryhmän sisällä.

Käytännössä on havaittu 9-10 rastin rata toimivaksi. Suunnistukseen käytettävä aika ei veny liian pitkäksi ja ryhmäläisten mielenkiinto pysyy tämän pituisella radalla vielä yllä. Rataan on yökirjastoissa sisällytetty neljä erilaista ratkaistavaa kirjain- tai kuvioitehtävää. Yksi rasteista on sijoitettu lehtiosastolle. Loput rasti löytyvät kirjaston eri osastoilta teoksiin kiinnitettynä. Viimeinen rasti on aina ohjaajan valvonnassa suoritettava tehtävärasti, jotta suunnistuksen maaliintulijat voidaan palkita.

Rasteina toimivia teoksia valitessa kannattaa kiinnittää huomio muutamiin seikkoihin: teokset ovat tavoitettavissa ilman apuvälineitä, teosten sisältö ei saa olla kohderyhmältä kiellettyä ja signumeissa löytyvät tekijätiedot täytyy voida tulkita helposti. Aikuisten osastoilla ylähyllyjen teokset voivat olla liian korkealla. Videoiden, DVD- ja Blu-ray -levyjen ikärajoja täytyy noudattaa. Vierasperäiset kirjaimet, kuten esimerkiksi ø ja æ, voivat aiheuttaa tulkintaeroja. Kirjaston omista hyllytysperiaatteista riippuen myös Mc- ja Mac- alkuiset tekijätietoja sisältävät teokset voivat olla ongelmallisia etsittäviä.

Käytännön toteutus

Rasteina toimivat teokset valitaan kirjaston osastoilta. Aineisto kannattaa lainata esimerkiksi kirjaston omalla kirjastokortilla, etteivät mahdolliset varaukset kohdistu juuri kyseisiin teoksiin suunnistuksen suunnittelun ja toteutuksen välisenä aikana. Suunnistusrataa ja annettavia vihjeitä suunniteltaessa on helpointa tehdä taulukko, josta käy ilmi eri ryhmien ratajärjestys (taulukko 2).

Taulukko 2. Suunnistusradan suunnittelupohja.

Rasti	Ryhmät			
	Ryhmä 1	Ryhmä 2	Ryhmä 3	Ryhmä 4
1.	Nirvi	Aikuisten tietokirjat	Kurttu	Aikuisten kaunokirjallisuus
2.	Aikuisten tietokirjat	Opettaja	Nuorten kaunokirjallisuus	Lehdet
3.	Aikuisten kaunokirjallisuus	Nirvi	Armidus	Opettaja
4.	Opettaja	Aikuisten kaunokirjallisuus	Aikuisten tietokirjat	Nuorten kaunokirjallisuus
5.	Nuorten kaunokirjallisuus	Nuorten kaunokirjallisuus	Nirvi	Kurttu
6.	Kurttu	Armidus	Elämäkerrat	Aikuisten tietokirjat
7.	Elämäkerrat	Lehdet	Aikuisten kaunokirjallisuus	Armidus
8.	Lehdet	Elämäkerrat	Lehdet	Elämäkerrat
9.	Armidus	Kurttu	Opettaja	Nirvi
10.	Maali	Maali	Maali	Maali

Aineisto jaetaan taulukon suunnittelemisen jälkeen ryhmien kesken ja radoille kirjoitetaan rastivihjeet (liitteet 4–13). Vihjeet voidaan kirjoittaa mukailemaan todellisia kirjastonkäytön tilanteita, kuten esimerkiksi:

Kesä tulee ja kevätkylvöt on tehty kasvimaalla. Mitä kaikkea kylvöksistä voikaan kesällä valmistaa? Hakekaa AIKUISTEN TIETOKIRJAOSASTOLTA luokasta 68.2 kirja **Kesän makuja**. Sen on kirjoittanut REichel, Eva. (Liite 13.)

Etsimisen helpottamiseksi kirjaston osastot kirjoitetaan isoilla kirjaimilla, teosten nimet lihavoidulla tekstillä ja signumissa oleva tekijätieto isoilla kirjaimilla sekä alleviivattuna. Valmiit radat tulostetaan ryhmälle valitun värin mukaiselle paperille. Rastivihjeet kiinnitetään teoksiin niin, etteivät vihjeet näy hyllytettyinä

(kuva 4). Kirjastosuunnistukseen varattu aineisto hyllytetään omille paikoilleen juuri ennen yökirjaston alkua. Tehtävärastit suoritetaan etukäteen sovittujen ohjaajien valvonnassa ja ohjaajat on perehdytetty tehtävien oikeisiin ratkaisuihin.

Kuva 4. Suunnistusrasteja.

Ohjelmanumeron aluksi kerrataan oppilaiden kanssa kirjaston eri osastot ja niiden sijainnit. Jos kirjasto ei ole oppilasryhmälle tuttu tai osastot ovat muuttaneet paikkaansa esimerkiksi remontin yhteydessä, voidaan koko ryhmän kanssa tehdä esittelykierros kirjaston tiloissa. Osastojen kertauksen jälkeen käydään kirjastosuunnistuksen ohjeet ja käytännöt läpi. Oppilaita muistutetaan, että hyllyistä löytyvät suunnistusrasteilla varustetut teokset käydään palauttamassa kirjaston palautustiskille. Ohjeistuksen jälkeen ensimmäiset vihjeet jaetaan eri ryhmille ja suunnistus alkaa.

Suunnistuksen aikana saattaa ilmetä ongelmia teosten tai kirjaston eri osastojen löytymisen kanssa. Asiakaspalvelutiskillä olisi tämän vuoksi hyvä olla kirjastovirkailija auttamassa oppilaita. Myös rastijärjestys, vihjeiden katoaminen tai kirjojen väärä hyllytys saattavat aiheuttaa hämmennystä, ja tämän vuoksi

ohjelman vetäjällä tulisi olla kaikkien ryhmien suunnistusradat tulostettuina. Maskun kunnankirjaston yökirjastoissa maaliin asti päässeet ryhmät on palkittu pienillä herkkupusseilla, jotka oppilaat ovat jakaneet keskenään.

6.7.2 Luettelointitehtävä

Luettelointitehtävässä oppilaat tutustuvat Yleisten kirjastojen luokitusjärjestelmään, YKL:ään. Tehtävässä ryhmien tulee löytää kymmenelle tietokirjalle oma YKL:n mukainen luokka ja perustella valintaa lyhyesti (liite 14). Luokituksessa käytetään Yleisten kirjastojen luokitusjärjestelmän pääluokkia 0–9.

Luettelointitehtävän alussa oppilaiden kanssa keskustellaan luetteloinnin tarpeellisuudesta: Miksi kirjastossa on luokitusjärjestelmä? Millainen luokitusjärjestelmä on? Kuka päättää mihin luokkaan teos kirjastossa sijoitetaan? Tämän jälkeen kerrataan YKL:n mukaiset luokat Vikke-taulua apuna käyttäen (liite 15). Vikke-taulut syntyivät VASKI-kirjastoja edeltäneen LOKI-kirjastoyhteistyön aikana Luokitus tutuksi draaman keinoin -projektin yhteydessä. Tauluissa esitetään YKL-luokat yksinkertaistettuina ja kuvitettuina. Taulujen graafisesta ulkoasusta vastaa kuvittaja Kirsi Tapani. Esimerkiksi pääluokka 1 Filosofia, Psykologia, Rajatieto esitetään oppilaille muodossa 1 Ajatukset (Verkko-YKL 2010).

Teosten valinta

Tehtävään on valittu teokset lasten- ja nuortenosaston tietokirjoista. Kirjat on pyritty valitsemaan siten, että niiden nimet ja sisältö kuvailevat selvästi

etsittävää pääluokkaa. Esimerkkinä voidaan mainita Clive Giffordin Snoukkaamaan!: lumilautailun lyhyt oppimäärä ja Enright Dominiquen Lasten sekalaiset: lisää hyödytöntä tietoa, jota ilman et tule toimeen. Luokiteltavista kirjoista on peitetty kirjaston merkitsemät signum- ja tunnistetarrat. Oppilaiden tulee tunnistaa teosten luokka niiden nimen ja sisällön perusteella.

Tehtävän kulku

Yleisten kirjastojen luokitusjärjestelmän kertauksen jälkeen jaetaan ryhmille tehtäväpaperit, joissa on 10 kirjan nimet (liite 14). Jokaisesta pääluokasta on valittu yksi teos. Tunnistettavat kirjat jaetaan ja tehtävä voi alkaa. Tehtävän aikana ryhmiä neuvotaan mahdollisten vastaantulevien ongelmien kanssa. Tyypillistä on, että oppilaat yrittävät päätellä etsittävän luokan pelkän teoksen nimen mukaan, eivätkä muista tutustua sen sisältöön. Mikäli jonkin tietyn teoksen luokitus tuntuu erityisen hankalalta, voidaan se jättää viimeiseksi ja katsoa mikä pääluokka on jäänyt jäljelle. On hyvä myös tarkkailla, että kaikki oppilaat pääsevät osallistumaan tehtävän suoritukseen ja sanomaan oman mielipiteensä. Kirjat kierrätetään kaikissa ryhmissä.

Tehtävän lopuksi käydään yhdessä läpi kirjoille löydetyt luokat ja perustelut. Jos ryhmillä on erilaisia vastauksia, mietitään miksi näin on. Miten perustelut eroavat toisistaan? Kuuluuko koiranpennuista kertova kirja luokkaan 6 Lemmikit vai luokkaan 5 Eläimet? Tehtävän läpikäynnin aikana voidaan oppilaille kertoa, että jotkin teokset voivat sisällöltään oikeasti kuulua useampaan luokkaan, mutta kirjaston tiloissa ne voidaan sijoittaa vain yhteen hyllypaikkaan. Tästä syystä teokset voivat löytyä eri kirjastoissa eri luokista.

Nukkumapaikkojen valinta

Yökirjastossa yövytään kirjastosalissa sokkeloisten hyllyjen välissä. Oppilaat ovat varustautuneet yökirjastoon taskulamppujen, makuupussien, tynnyjen, patjojen ja unilelujen kera (kuva 5). Luettelointitehtävän jälkeen oppilaille annetaan hetki aikaa etsiä itselleen sopivat nukkumapaikat ja levittää patjat ja makuupussit paikoilleen (kuva 6).

Kuva 5. Unilelu.

Kuva 6. Makuupaikkoja hyllyjen välissä.

6.7.3 Ruokailu

Hyvin tärkeä osa yökirjaston viettoa on ruokailu. Syöminen ja juominen kirjaston tiloissa ovat tavallisesti kiellettyjä, joten osallistujille tarjotaan ainutlaatuinen tilaisuus tehdä jotain säännöistä poikkeavaa. Yökirjastoa seuraava päivä ei ole oppilaille koulupäivä ja koulun ruokala tarjoaa oppilaille yökirjaston aikana iltaja aamupalan.

Kutsukirjeessä oppilaita pyydetään tuomaan jotain pientä syötävää nyttikestipöytään (liite 1). Opettaja on voinut jakaa tuotavat herkut oppilaiden kesken. Näin vältetään se, ettei tarjottavana tuoda esimerkiksi 20 pussia perunalastuja. Syötävät kootaan ennen avajaisseremoniaa kirjaston

keittiötiloihin ja osa ohjaajista asettelee ruokailua edeltävien ohjelmanumeroiden aikana ne tarjolle (kuva 7).

Kuva 7. Ruokapöytä.

Kirjasto järjestää tilaisuuteen mehutarjoilun, erilaisia dipattavia vihanneksia sekä täytekakun (kuva 8). Tarjoiluja suunniteltaessa selvitetään opettajan kautta mahdolliset ruoka-aineallergiat ja muut rajoitteet.

Kuva 8. Täytekakku.

Yökirjaston nyyttikestipöydässä erityisen tärkeäksi koetaan esillepano. Tarjoiluastiat ovat teeman mukaisia tai peitetty esimerkiksi haamuaiheisilla ruokaliinoilla. Mehu tarjoillaan ämpäristä ja sitä viilentämässä on vedellä täytetyt, jäädytetyt kertakäyttöhansikkaat (kuva 9). Pöydän päässä on ruokalista, josta voidaan lukea, minkä nimisiä herkkuja on asetettu tarjolle (liite 16). Epäselvyyksien välttämiseksi myös tarjottavien ruokien läheisyyteen sijoitetaan nimilaput. Ruoat ja tarjoilupöytä koristellaan erilaisilla muovihyönteisillä ja keinotekoisella hämähäkinseitillä (kuva 10). Ennen nyyttikestipöytään siirtymistä syödään kuitenkin koulun tarjoama iltapala. Ruokailussa ei pidetä kiirettä ja sekä oppilaat että ohjaajat saavat nauttia pöydän antimista rauhassa. Tarjottavia saa hakea lisää vapaasti.

Kuva 9. Mehusanko.

Kuva 10. Pöytäkoristeet.

Muumioleikki

Ruokailun jälkeen yökirjaston osanottajat ovat yleensä täynnä energiaa. Tätä energiaa on hyvä purkaa esimerkiksi muumioleikkiin. Ryhmät kootaan yhteen ja heidän tulee valita joukostaan vapaaehtoiset henkilöt. Henkilöiden löydyttyä ohjaaja kaivaa esille vessapaperirullat ja kertoo muumioleikin juonen. Ryhmien tulee kierittää vessapaperia vapaaehtoisien henkilöiden ympärille mahdollisimman tehokkaasti annetun ajan puitteissa. Vapaaehtoisien henkilöiden tulee olla mahdollisimman hiljaa paikoillaan. Valmiit muumiot arvioidaan ja heidän joukostaan valitaan eniten muumiolta näyttävä yksilö huutoäänestyksellä. Huutoäänestyksen päätyttyä ja voittajan selvittyä oppilaat saavat repiä ja heitellä vessapaperit mielensä mukaan. Tuloksena on yleensä pientä paperisilppua ja paljon ääntä. Tilanteen rauhoituttua kaikki paperinpalat kerätään kilpaa jätesäkkeihin.

Hullun tiedemiehen laboratorio

Hullun tiedemiehen laboratoriossa oppilaat saavat käyttää mielikuvitustaan ja kekseliäisyyttään erilaisia aineita sisältäviä lasipurkkeja tutkiessaan. Ohjaajat voivat käyttää draaman ja liioittelun keinoja tehostakseen lopputulosta.

Pieniin numeroituihin lasipurkkeihin on kerätty erilaisia jauheita, rakeita, oksanpätkiä, nesteitä ja mukana on myös yksi aivan tyhjä purkki (kuva 11). Oppilaiden tehtävänä on keksiä lasipurkkien sisällölle mahdollisimman ainutkertaiset nimet ja selitykset. Tulokset kirjataan muistiin paperille. Aikaisemmin tapahtuneen ruokailun aikana nähdystä ruokalistasta saa yleensä hyviä vinkkejä. Ohjaajat kiertävät ryhmissä ja opastavat käyttämään runsasta mielikuvitusta.

Kuva 11. Näytepurkit.

Lasipurkkien kierrettyä kaikissa ryhmissä, siirrytään saatuihin tuloksiin ja niiden analysointiin. Ohjaaja nostaa lasipurkin esille ja tiedustelee ryhmiltä heidän vastauksiaan. Tehtävässä ei ole olemassa oikeaa vastausta, eikä ryhmien vastauksia panna paremmuusjärjestykseen. Hyviä ehdotuksia kehitetään ja erikoisille ehdotuksille kysellään perusteluja.

Muut ohjelmanumerot

Yökirjaston eteneminen riippuu aina oppilasryhmän koosta ja tehtäviin käytettävän ajan kulusta. Edellä mainitut ohjelmanumerot kuuluvat luokittelutehtävää lukuun ottamatta melko olennaisina Aaveakatemiaan viettoon, mutta ohjaajat ovat aina varautuneet lisäohjelmanumeroihin. Näitä ohjelmanumeroita voivat olla esimerkiksi seuraavaksi esitellyt leikit.

Sadut sekaisin -tunnistustehtävässä Lemun lähikirjaston hoitaja Armi Jaakkola lukee tarinoita, joissa erilaiset sadut ovat menneet sekaisin. Oppilaita pyydetään kuuntelemaan tarkkaan ja kertomaan jälkeenpäin, mistä saduista oli kysymys.

Tietokilpailussa kysellään erilaisia kysymyksiä lasten- ja nuortenkirjoista, sarjakuvista, elokuvista tai yleistiedosta. Tietokilpailu on hyvin tiivistähtinen ja lopuksi esitetään myös kompakysymyksiä.

Sananselitys- tai pantomiimatehtävissä oppilaille annetaan lapuilla erilaisten asioiden, hahmojen ja esineiden nimiä, joita heidän tulee selittää tai esittää toisilleen. Oikein vastannut pääsee esittämään seuraavan tehtävän.

Myöhään illalla kirjastossa on jo pimeää ja pimeyttä voidaan korostaa sammuttamalla valoja. Sokkeloiset käytävät ja monet kulmat antavat oivalliset olosuhteet piilosilla-leikille. Etsijällä voi olla apunaan myös taskulamppu. Viimeisenä löydetty oppilas saa seuraavan etsintävuoron.

6.7.4 Yöpyminen

Kellon lähestyessä puoltayötä on aika siirtyä iltatoimien pariin ja valmistautua nukkumaanmenoon. Iltatoimien jälkeen oppilaille luetaan iltasatu. Makuupusseihinsa siirtyneet oppilaat saavat iltasadun jälkeen vielä lukea kirjoja taskulampun valossa, mutta ennalta määrätyn kellonajan jälkeen noudatetaan hiljaisuutta. Kokemuksen pohjalta on havaittu parhaimmaksi vaihtoehdoksi, että ainoastaan opettaja jää yöpymään ja valvomaan tilannetta samaan kirjastosaliin oppilaiden kanssa. Vieraat ohjaajat aiheuttavat oppilaissa levottomuutta ja yöunet voivat jäädä vähäisiksi. Ohjaajat yöpyvät kirjaston työhuoneissa ja sosiaalituloissa.

Hiljaisuuden ja yöunien pituus riippuu aina ryhmästä ja voi vaihdella paljon. Vieras paikka, illan aikana koetut tapahtumat ja ruokailun mukanaan tuoma ylimääräinen energia voi aiheuttaa jännitystä nukkumaan mennessä, tai toisaalta, oppilaat voivat herätä hyvinkin aikaisin. Yökirjastoissa todellinen hiljaisuus, jonka aikana kaikki oppilaat ovat nukkumassa, on vaihdellut 3–7 tunnin välillä.

Aaveakatemian päätöstilaisuus

Aamupalan jälkeen kaikki kokoontuvat vielä yökirjaston päätöstilaisuuteen. Päätöstilaisuudessa julkistetaan yökirjaston pääsyvaatimuksena olleen lukukilpailun parhaat lukijat. Tytöistä ja pojista palkitaan eniten sivuja lukeneet oppilaat, sekä lukuvuoden aikana lukemistaan erityisesti parantanut oppilas niin kutsutulla tsemppi-palkinnolla. Palkintoina luovutetaan kirjoja. Palkintojenjaon jälkeen kaikki oppilaat saavat noutaa vuorotellen Aaveakatemian päättötodistukset (liite 17) sekä aave- tai hämähäkinverkkoleimat käsiinsä. Päätöstilaisuuden jälkeen oppilaat ovat vapaita lähtemään kotiinsa. Oppilailla on tässä vaiheessa myös mahdollisuus lainata kirjoja.

7 YÖKIRJASTOT VUONNA 2010

7.1 Yökirjasto Maskun pääkirjastossa

Vuonna 2010 Maskun pääkirjaston yökirjastoon osallistui Kurittulan koulun 3 A - luokka opettajansa Katri Koron johdolla. Yökirjasto alkoi keskiviikkona 17.3. kello 18.30 ja päättyi torstaina 18.3. kello 8.30. Yökirjaston vietolla korvataan oppilaiden seuraava koulupäivä. Kurittulan koululla on sovittu sääntö, että yökoulut tai -kirjastot on pidettävä keskellä viikkoa. Yötapahtumat eivät näin toimien pidennä oppilaiden tai opettajien viikonloppua. 3 A luokalla oli 21 oppilasta, 9 tyttöä ja 11 poikaa (Kurittula 2010, 5). Kaikki oppilaat osallistuivat yökirjastoon. Koululuokka oli vierailut kirjastossa säännöllisesti lukuvuoden aikana, ja pääsyvaatimuksena ollut luku-urakka oli saavutettu hyvissä ajoin. Oppilaat olivat lukeneet yhteensä 70 671 sivua.

Yökirjaston valmistelu

Liityin pääkirjaston yökirjastoa suunnittelevaan joukkoon melko myöhäisessä vaiheessa. Tapahtumaa varten oli jo suunniteltu suunnistusradat. Nimilaput ja päättötodistukset olivat myös valmiina. Lasten- ja nuortenosastosta vastaava virkailija Mervi Nikula ehdotti, että pitäisin oppilaille jonkin kirjastonkäyttöön liittyvän ohjelmanumeron. Näin syntyi ajatus kirjastoluokkia kertaavasta Luettelointi-harjoituksesta.

Tapahtumapäivänä kirjasto oli yleisölle avoinna ilta seitsemään. Itse tapahtuma alkoi välittömästi kirjaston sulkeuduttua. Kirjaston tilat piti siis valmistella asiakkaita mahdollisimman vähän häiriten. Kirjaston ulko-ovelle ja asiakaspalvelutiskille sijoitettiin yökirjaston valmisteluista kertovat ilmoitukset,

joissa pahoiteltiin aiheutunutta häiriötä (kuva 12). Pääkirjastossa yövytään tietokirjaosastolla, ruokapöytä katetaan musiikkiosastolle ja ruokailu tapahtuu käsikirjaston puolella. Yöpymiseen käytetyllä osastolla peitimme ikkunat mustalla muovilla. Käsikirjaston ja musiikkiosaston hyllyt suojasimme osittain lakanoilla ja loput mustalla muovilla. Hyllyjen suojaukset laskimme alas vasta ennen kirjaston sulkemisaikaa jotta aineistot olivat asiakkaiden käytössä. Kirjaston wc-tilat koristelin pimeässä hohtavilla muovihyönteisillä. Oppilaille varatut tarjoilut valmistimme kirjaston sosiaalituloissa tarjoilukuntoon. Olen osallistunut Maskun pääkirjaston yökirjastoihin vapaaehtoisena ohjaajana kahdesti aikaisemmin, joten kirjaston koristelu- ja suojaustoimenpiteet olivat ennalta tuttuja työvaiheita.

Kuva 12. Ilmoitus yökirjaston valmistelusta.

Ohjelma

Aaveakatemian avajaisten jälkeen oppilaat muodostivat arpomiensa nimilappujen värien mukaan neljä ryhmää. Ryhmissä mietittiin kaikille osallistujille uudet yökirjaston ajan käytettävät nimet. Osa oppilaista jännitti selvästi vielä käynnistynyttä tapahtumaa, ja nimien keksimiseen meni jonkin verran aikaa. Mielikuvitus ei ollut vielä päässyt lentoon. Oppilasryhmälle oli vinkattu kirjoja aikaisempien kirjastokäyntien yhteydessä, joten nimien keksimisen jälkeen siirryttiin kirjastosuunnistuksen pariin.

Ennen suunnistusta kiersin koko ryhmän kanssa kirjaston eri osastot lävitse, koska aikuisten osaston aineistojen sijainnit eivät olleet aivan kaikkien muistissa. Kierroksen jälkeen alkoi kirjastosuunnistus, jossa ohjasin yhtä tehtävärastia. Tehtävärastin ohjaamisen ohessa tarkkailin ryhmien kulkemista kirjaston tiloissa. Olin hyllyttänyt suunnistuksen rasteina toimivat teokset ja pystyin tekemään havaintoja, mikäli jokin ryhmistä ei tuntunut löytävän etsimäänsä kohdetta. Yleensä annetun tehtävän uudelleen lukeminen auttoi ryhmää etenemään oikeaan suuntaan. Suunnistustehtävän loppuun asti päästyään ryhmät saivat pienet makeispalkinnot ja hetken aikaa niiden nauttimiseen.

Luettelointitehtävä

Pidin luettelointitehtävän ensimmäisen kerran Maskun pääkirjaston yökirjastossa. Käytin tehtävän esittelemiseen kyselevää lähestymistapaa. Miksi kirjaston aineisto on järjestetty luokittain? Mistä kirjastoluokista haette tietokirjoja? Kävimme kirjastoluokat läpi Vikke-työkalun kanssa (liite 15). Kyselin

edelleen kirjastoluokka kerrallaan, mitä aihetta koskevia kirjoja voi kyseessä olevasta luokasta löytää. Kerroin tehtävän sisällön ja jaoin kirjat ryhmille.

Kirjojen kiertämisen jälkeen tarkastin ryhmien vastaukset jälleen kyselemällä. Eriyisen kiinnostunut olin kuulemaan perustelut vastauksille. Tehtävä oli suoritettu varsin onnistuneesti, sillä kaksi ryhmää oli löytänyt kaikille kirjoille oikeat kirjastoluokat. Yhden ryhmän vastauspaperilla Opitaan englantia -teos oli sijoitettu 8-luokan sijaan luokkaan 3. Ryhmä oli päätellyt kirjan nimessä olevan opitaan-sanan perusteella teoksen kuuluvan samaan luokkaan opetuksen kanssa. Yhdessä vastauksessa koiranpennuista kertova teos oli sijoitettu luokkaan 5, eläimet. Vaikeimmaksi etukäteen arveleman 0-luokkaan kuuluva teos Lasten sekalaiset oli yhdessä vastauksessa löytänyt itselleen luokan 3.

Muu ohjelma

Yökirjastossa vieraileva ryhmä oli työskentelytavoiltaan hyvin reipas. Enemmän aikaa vaativat ohjelmanumerot saatiin suoritettua läpi melko nopealla aikataululla. Ruokailun jälkeen ryhmä keksi nimiä erilaisille aineille Hullun tiedemiehen laboratoriossa. Muumioleikin, Sadut sekaisin -tunnistustehtävän ja tietokilpailun jälkeen jäi vielä aikaa leikkiä piilosta pimeässä kirjastossa taskulamppujen kanssa. Yöpyminen sujui pieniä ongelmia lukuun ottamatta rauhallisesti, ja kirjastossa vallitsi hiljaisuus. Nukkumaanmenovaiheessa erään oppilaan tyyny ja peitto kastuivat juomapullon kaaduttua. Siivouksen jälkeen etsimme oppilaalle kirjaston sosiaalituloista huovan sekä tyynyn.

7.1.1 Palaute

Luokan opettaja keräsi oppilailta yökirjaston jälkeen palautetta kyselykaavakkeella. Oppilaiden mielestä kirjasto oli paikkana muun muassa ”todella jännittävä ja hieno” sekä ”mainio kummittelu paikka”. Ohjelmasta pidettiin paljon tai vähintään ”ihan ok”. Ohjaajia pidettiin kivoina ja vähän ”outoina”. Parannusehdotuksissa ohjelmaan toivottiin lisää vapaa-aikaa sekä silmäniskumurhaaja-leikkiä. Hauskimmaksi asiaksi yökirjastossa nostettiin piilosilla-leikki. Hullun tiedemiehen laboratorio sekä Muumioleikki olivat olleet myös oppilaiden mieleen. Oppilaita oli pyydetty arvioimaan tapahtuma kouluarvosanalla 4 - 10. Tapahtuma sai keskiarvoksi numeron 9,86 eli kiitettävän. Ohjaajille lähetettyjen terveisten joukossa kerrottiin lukuharrastuksen jatkumisesta ja toivottiin uusia yökirjastoja. ”Se oli paras koulupäivä ikinä!”

7.1.2 Arviointi

Yökirjaston tilat olivat itselleni aikaisemmin suoritettujen työharjoitteluiden kautta tutut. Olin myös osallistunut pääkirjaston yökirjastoihin kahdesti aikaisemmin. Näistä syistä pystyin osallistumaan yökirjaston valmisteluun hyvin luontevasti ilman erityistä ohjausta. Kirjaston suojaus- ja koristelutoimet sujuivat rutiinilla ja saimme jopa odotella kouluryhmää saapuvaksi.

Reippaan ja toimeliaan oppilasryhmän kanssa oli helppo käydä ohjelmanumeroita läpi. Pienen alkukankeuden jälkeen tunnelma yökirjastossa oli lämmin ja uskon kaikkien, sekä oppilaiden että ohjaajien, viihtyneen tapahtumassa hyvin. Pitämäni luettelointitehtävä oli yökirjaston aikana eniten kirjastonkäytön opetukseen liittyvä tehtävä. Kirjastoluokkien etsintä ei saanut

ehkä yhtä innostunutta vastaanottoa kuin muut ohjelmanumerot, mutta sujui kuitenkin varsin hyvin.

7.2 Yökirjasto Askaisten lähikirjastossa

Askaisten lähikirjasto sijaitsee noin 20 kilometrin päässä Maskun pääkirjastolta. Kirjasto on avoinna kolmesti viikossa ja siellä työskentelee lähikirjaston hoitaja Mari Yrjölän lisäksi kirjastovirkailija Tuula Salonen. Askaisten koululta kirjastoon on matkaa noin 1,5 kilometriä, ja koululuokat vierailevat lukuvuoden aikana kirjastossa säännöllisesti. Lähikirjaston hoitaja on pitänyt oppilaille opetussuunnitelman mukaista kirjastonkäytön opetusta ja pääkirjaston lasten- ja nuortenosaston vastaava virkailija on käynyt Askaisten koululla vinkkaamassa kirjoja.

Askaisten lähikirjaston yökirjasto pidettiin 22.–23.4.2010. Yökirjastotapahtumaa vietettiin Askaisissa ensimmäistä kertaa ja siihen osallistui Askaisten koulun 3–4 yhdysluokka opettajansa Eija Arvion johdolla. Yhdysluokalla oli yhteensä 22 oppilasta. Oppilaat olivat lukeneet lukuvuoden aikana yhteensä 57 444 sivua kaunokirjallisuutta päästäkseen viettämään yökirjastoa lähikirjaston tiloihin. Yökirjastoon oli opettajan lisäksi tulossa pääkirjaston lasten- ja nuortenosastosta vastaava virkailija, Lemun ja Askaisten lähikirjaston hoitajat sekä opinnäytetyön tekijä.

Suunnittelupalaveri

Askaisten lähikirjasto oli osalle yökirjaston ohjaajista vieras ja pidimme kirjastossa suunnittelupalaverin 24.3.2010. Lähikirjasto sijaitsee entisessä Askaisten kunnantalossa. Kuntaliitoksen yhteydessä osa talon tiloista on jäänyt

tyhjilleen ja järjestimme entiseen kunnanjohtajan huoneeseen tilan yökirjaston ruokailua varten. Lähikirjaston omat tilat ovat hyvin niukat ja sokkeloiset, joten yökirjastoa varten varattiin samassa rakennuksessa sijaitseva Askaisten VPK:n hallinnoima kokoussali.

Palaverissa suunnittelimme yökirjaston ohjelman kulun, tilojen käytön sekä tehtävien jaon. Tyhjilleen jääneet tilat tarvitsivat siistimistä ja tästä ilmoitettiin siivouksesta vastaavalle henkilölle. Askaisten yökirjaston kirjastosuunnistus kuului omalle vastuulleni ja palaverin jälkeen tutustuin kirjaston osastoihin. Keskustelin lähikirjaston hoitajan kanssa siitä, kuinka hyvin oppilaat tuntevat kirjaston eri osastot ja materiaalit. Päätin sijoittaa haettavat rastit oppilaiden vähemmän käyttämille osastoille, jotta kirjaston eri osa-alueet tulisivat tutummaksi. Tämän lisäksi lainasin suunnistuksen rasteiksi tarkoitetut teokset.

Yökirjaston valmistelu

Askaisten yökirjastoon valmistautuminen tapahtui pääasiassa samalla tavalla kuin pääkirjastossakin. Oppilasryhmän koko soveltui neljän pienryhmän muodostamiseen. Pääkirjaston virkailija askarteli nimilaput ja kirjoitti Aaveakatemian päättötodistukset yökirjastoa edeltävällä viikolla. Luettelointitehtävä oli sama, mitä oli käytetty edellisessä yökirjastossa. Kirjastosuunnistuksen valmistelu ja vetäminen oli tällä kertaa omalla vastuullani. Suunnittelin radat, kirjoitin rastivihjeet ja kiinnitin ne teoksiin. Hyllytin kaikki teokset ennen yökirjaston alkua.

Yökirjastoon varatut tarjoilut käytiin ostamassa pari päivää etukäteen. Herkkupöytään tulleen hämähäkkikakun leivoin edeltävänä päivänä. Opettaja toimitti koulun tarjoamat ilt- ja aamupalatarpeet kirjastolle. Yökirjastoissa käytettävä rekvisiitta on sama kaikissa tapahtumissa. Edeltävä yökirjasto oli

vietetty Maskun pääkirjastossa ja rekvisiitan kuljettamiseen tarvittiin henkilöauton lisäksi yksi pakettiauto. Myös ohjaajien omat yöpymisvälineet, mukaan lukien patjat, veivät tilaa kuljetuksessa.

Askaisten lähikirjasto oli yleisölle avoinna yökirjastoa edeltävänä päivänä. Tilojen valmistelu ja koristelu aloitettiin ruokailuun tarkoitetuista tiloista, jotta kirjaston käyttäjiä häiritäisiin mahdollisimman vähän. Ruokailutilan ikkunat ja tarjoilupöytä peitettiin jätesäkeistä leikatuilla muoveilla. Tila koristeltiin teeman mukaisin rekvisiitoin. Ruokailutilan jälkeen siirryimme kokoustilan uudelleenjärjestelyyn ja koristeluun. Saniteettitilat koristeltiin pimeässä hohtavilla muovihahmoilla. Kirjastosalissa ei tehty suuria muutoksia. Peitimme mustalla muovilla ainoastaan ne ikkunat, joissa ei ollut sälekaihtimia. Ikkunoiden peittämisellä saatiin tilaan kaivattua hämäryyttä sekä suojaa ulkopuolisten henkilöiden katseilta. Osa ohjaajista valmisti tarjottavia vihanneksia, dippejä ja juomia. Kirjavinkkari tutustui vielä lähikirjaston kokoelmaan ja silmäili vinkattavia kirjoja.

Yökirjaston eteneminen

Oppilaat oli kutsuttu kirjastolle kello 18.30. Oppilasryhmä vaikutti hyvin innostuneelta ja osa heistä oli valmistautunut yökirjaston viettoon myös erilaisin maskeerauksin. Opettajan johdolla ryhmä oli jakanut nyyttikesteihin tuotavat tarjoilut ja yökirjastoon tuotiin uunituoreita leivonnaisia suoraan kokkauskerhosta. Aaveakatemian avajaisten ja ohjaajien esittelyiden jälkeen arvottiin oppilaat ryhmiin ja he keksivät itselleen uudet nimet.

Kirjavinkkaus

Aaveakatemian avajaisten jälkeen Mervi Nikula vinkkasi oppilaille kaunokirjallisuuden teoksia. Vinkattavien kirjojen aiheina olivat yökouluista, haamuista ja aaveista sekä harrasteista kertovat kirjat. Taitava vinkkari osasi antaa kirjoista mielenkiintoisia lukuvinkkejä, ja oppilaat olivat selvästi kirjoista kiinnostuneita.

Kirjastosuunnistus

Kirjastosuunnistustehtävän alussa kertosin yhdessä oppilaiden kanssa kirjastoaineiston järjestämisen periaatteet. Aakkostus ja kirjaston eri osastot olivat oppilaiden hallussa. Selvitin kyselemällä teosten signum-merkintöjen tarkoituksen. Käytyäni läpi suunnistuksen periaatteet jaoin ensimmäiset rastilaput. Rastilappujen jakamisen jälkeen muistin vielä mainita, että tehtävinä toimivat teokset täytyy käydä palauttamassa asiakaspalvelutiskillä. Muut ohjaajat kehottivat vielä ryhmien jäseniä työskentelemään yhdessä ja kysymään apua, jos ongelmia ilmenee tai teoksia ei löydy. (Videotallenne 1.)

Suunnistuksen edetessä kävi ilmi, että yksi rastivihje ei löytynyt oikealta paikalta. Oppilaat ja lähikirjaston hoitaja olivat sitä yhdessä etsineet tuloksetta. Onneksi mukanani olivat suunnistusratapohjat tulosteina juuri tällaisia tilanteita varten ja pystyin antamaan ryhmälle seuraavan vihjeen. Suunnistuksen jälkeen kävin tarkastamassa teoksen tilanteen ja olin sen tosiaan hyllyttänyt väärään kohtaan. Vieraassa kirjastossa toimiessa esimerkiksi aiheen mukaisesti järjestetyt nuortenkirjat voivat tuottaa hyllyttäessä ongelmia.

Luettelointitehtävä

Luettelointitehtävän aluksi esille nostamani Vikke-taulu (liite 15) oli oppilaille ennalta tuttu. Ryhmän oppilaat olivat tehneet lukuvuoden aikana lähikirjaston hoitaja Mari Yrjölän ohjaamina erilaisia kirjastonkäytön harjoituksia ja kirjastoluokkien sisällöt olivat heille tuttuja. Kertasin kirjastoluokat samaan tapaan kyselemällä, kuin olin toiminut pääkirjastossa. Tämän jälkeen kerroin tehtävän sisällöstä. Jaoin teokset ryhmien kesken ja muistutin, että kirjastoluokan lisäksi täytyi kirjoittaa ylös myös lyhyet perustelut valinnalle. (Videotallenne 2.)

Luettelointitehtävä sujui hyvin ja kirjoille löydettiin helposti omat luokat. Vaikeammaksi osoittautui perustelujen keksiminen ja koko ryhmän osallistaminen tehtävän tekoon. Ryhmien suoritettua tehtävä loppuun kävimme vielä yhdessä saadut vastaukset läpi (videotallenne 3). Kolme neljästä ryhmästä oli onnistunut sijoittamaan kaikki kirjat oikeisiin kirjastoluokkiinsa. Yhdessä ryhmässä Opitaan englantia teos oli sijoitettu luokkaan 4, maantiede, luokan 8, kielet, sijaan. Tietokirjojen kirjastoluokat olivat siis Askaisten koulun 3 - 4 luokkien oppilaiden hallussa hienosti. Tehtävän suorittamiseen meni kokonaisuudessaan noin 40 minuuttia.

Muu ohjelma

Luokitustehtävän jälkeen oppilaat etsivät kirjaston hyllyjen välistä itselleen yöpymispaikat. Yöpymispaikkojen löydytty oppilaat kuljetettiin jonomuodostelmassa pimennetyn ja todella sokkeloisen rakennuksen toiseen päähän ruokailutiloihin. Ruokailun jälkeen siirryttiin takaisin kokoussaliin ja Hullun tiedemiehen laboratorion pariin. Illan aikana ehdittiin leikkiä vielä Muumioleikkiä, tietokilpailua ja satujen tunnistamista ennen iltatoimia, iltasatua

ja nukkumaanmenoa. Aamulla herätyksen, tavaroiden pakkauksen ja aamupalan jälkeen oli vuorossa Aaveakatemia päätöstilaisuus. Eniten sivuja lukeneet ja lukemistaan hienosti parantaneet oppilaat palkittiin kirjapalkinnoilla. Viimeisenä oli vuorossa päättötodistusten jako.

7.2.1 Palaute

Askaisten koulun 3 - 4 luokkien oppilaat tekivät yökirjaston jälkeen ryhmissä julisteet yökirjaston vietosta. Opettaja oli kuvannut erilaisia tilanteita yökirjaston aikana ja oppilaat saivat kirjoittaa tulostetuista kuvista tarinoita. tarinat ja valokuvat kiinnitettiin kartongeille ja koristeltiin vielä erilaisin piirroksin (kuva 13). Julisteet olivat esillä Lemun lähikirjastossa kesän 2010 ajan. Asiakkaat kiinnittivät kesän aikana julisteisiin huomiota ja kirjaston henkilökunta sai useasti kertoa yökirjastotoiminnasta. Julisteet toimivat siis myös markkinointikeinona.

Kuva 13. Juliste Askaisten yökirjastosta.

Tarinoissa erityisesti Muumiokisa ja Hullun tiedemiehen laboratorio nousivat oppilaiden suosikeiksi ohjelmanumeroiden joukosta. Nirvi-noidan kirjavinkkaus oli nostettu esille myös monessa tarinassa. Kirjastosuunnistuksen mainittiin olleen myös ”todella kivaa”.

7.2.2 Arviointi

Hyvä etukäteissuunnittelu ja huolellinen tiloihin tutustuminen auttoivat suuresti Askaisten yökirjaston järjestämisessä. Lähikirjaston omat tilat ovat hyvin ahtaat ja rakennuksen muiden tilojen käyttö mahdollisesti onnistuneen yökirjaston vieton.

Kirjastosuunnistusta esitellessäni en ehkä osannut korostaa ryhmässä toimimisen periaatteita riittävän hyvin, mutta toiset ohjaajat osasivat täydentää tehtävän ohjeistusta. Yhden tehtävärastin väärä hyllytys ei tuntunut sitä etsivää ryhmää haittaavan. Luettelointitehtävän ohjauksessa käytin samaa lähestymistapaa kuin pääkirjastossakin. Kyselin oppilailta heidän omia käsityksiään asioista. Tehtävä suorittaminen sujui hyvässä hengessä ja melko vauhdikkaasti.

Yökirjastoon osallistuvat oppilaat olivat odottaneet tapahtumaa innokkaasti ja valmistautuneet sen viettoon etukäteen. Illan aikana lapsilla oli selvästi hauskaa ja he keksivät välillä jopa omia ohjelmanumeroita viihdyttääkseen ohjaajia ja toisiaan.

7.3 Lemun lähikirjaston yökirjasto

Lemun lähikirjastoa peruskorjattiin ja laajennettiin suunnitellusti kevään 2010 aikana. Kuntaliitoksen yhteydessä osa entisen kunnantalon tiloista vapautui kirjaston käyttöön. Remontin yhteydessä kirjaston osastot vaihtoivat paikkaa, sisäänkäynti muuttui ja osa väliseinistä purettiin pois. Palvelutiski muutti uuden sisäänkäynnin lähetyville. Kirjasto oli yleisöltä suljettuna 25.1.–6.5. välisen ajan. Aineiston lainaus tai palautus, kouluryhmien vierailut ja kirjastonkäytön opetus eivät olleet mahdollisia remontin aikana.

Yökirjasto järjestettiin Lemussa jo kahdeksannen kerran. Vuonna 2010 kaikki Lemun koulun 3. luokkalaiset osallistuivat tapahtumaan. Rinnakkaisluokkia on 2 ja oppilaita oli yhteensä 32. Heistä 25 oli poikia ja seitsemän tyttöjä. Molempien luokkien opettajien lisäksi paikalla oli myös koulunkäyntiavustaja. Yökirjasto pidettiin 27–28.5., eli se ajoittui aivan lukuvuoden loppuun. Koululuokat eivät olleet vierailleet lähikirjastossa remontin valmistumisen jälkeen, eli kirjaston osastot ja tilat olivat oppilaille ainakin osittain vieraita.

Kirjaston lisäksi tapahtuman viettoa varten oli varattu kunnan omistama Wanha Oskari -niminen harrastetila. Harrastetila sijaitsee noin 200 metrin päässä lähikirjastolta. Wanhassa Oskarissa on käytössä suuremmat keittiö- ja kylmätilat kuin kirjastossa. Osa harrastetilasta on myös ikkunatonta aluetta ja sinne on helppo järjestää Aaveakatemiaan teemaan sopivaa hämärää tunnelmaa. Lisäksi erillisen harrastetilan koristelu- ja purkutyöt eivät häiritse muita kirjastonkäyttäjiä. Wanhassa Oskarissa pidetään yökirjaston nyttikestit ja kestit jälkeinen ohjelma.

Valmistelu

Yökirjastoa valmistelevia palaverejä pidettiin vielä remontin keskellä olevassa kirjastossa pariin otteeseen. Lemun lähikirjastossa pidettävillä yökirjastoilla on jo pitkä perinne, joten ohjelmanumerot ja tilojen käyttö olivat muille ohjaajille melko tarkkaan selvillä. Nimilaput ja päättötodistukset olivat taas pääkirjaston lasten- ja nuortenosastosta vastaavan virkailijan valmistamia. Yökirjastoa varten hankitut ruokatavarat hankittiin yökirjastoa edeltävänä päivänä. Kirjastosuunnistuksen valmistelin ja suunnittelin paria päivää ennen itse tapahtumaa.

Wanha Oskari -harrastetilojen pöydät järjestettiin uudelleen ja tila koristeltiin ennen yökirjaston alkua. Kirjaston tarjoamat vihannekset valmistettiin myös tarjoilukuntoon Wanhan Oskarin tiloissa. Kirjaston tiloja ei koristeltu rekvisiitalla.

Ohjelma

Kirjasto oli avoinna asiakkaille yökirjastopäivänä iltakahdeksaan. Yökirjaston ohjelma aloitettiin lehtienlukusalissa jo ennen kirjaston sulkeutumista. Aaveakatemian avajaisten, kuuden ryhmän muodostamisen ja nimilappujen teon jälkeen kirjavinkkari Nikula vinkkasi oppilaille yökirjaston teemaan sopivia kirjoja. Oppilaat kuuntelivat vinkkausta tarkkaan ja eläytyivät vinkkarin esitykseen.

Oppilaat eivät olleet vielä tutustuneet kirjaston tiloihin remontin jälkeen. Lähikirjaston hoitaja Armi Jaakkola piti koko ryhmälle tilojen esittelykierroksen. Ryhmä hiipi pitkin kirjastoa hiirenhiljaa Jaakkolan esittelyä kuunnellen. Tiloihin ja kirjaston osastoihin tutustumisen jälkeen oli vuorossa kirjastosuunnistus.

Kirjastosuunnistus

Kirjastosuunnistuksen aluksi selvitin oppilaille ohjelmanumeron kulun. Ryhmien tulee etsiä annettujen vihjeiden perusteella rasteja ja toimia rasteilta saamiensa ohjeiden perusteella. Teoksina toimivat suunnistusrastit tuli palauttaa asiakaspalvelutiskin palautuspuolelle. Toisten rasteihin ei saanut koskea, vaan kaikilla ryhmilla oli omat rastiratansa. Ennen suunnistuksen alkua selvitin vielä tehtäviä vetäville opettajille toimintatapoja. Oppilaat ymmärsivät tehtävän juonen nopeasti ja suunnistus käynnistyi vauhdikkaasti. (Videotallenne 4.)

Uudelleen järjestetyt kirjaston osastot hidastivat suunnistuksen etenemistä, sillä oppilaat tarvitsivat paljon ohjausta kirjaston tiloissa. Osa aikuisten tietokirjaosaston hyllynreunaopasteista puuttui ja kirjastoluokkien löytäminen hankaloitui. Suunnistus vei aikaa melko paljon, mutta kaikki ryhmät löysivät reitin maaliin asti.

Luettelointitehtävä

Luettelointitehtävän alkaessa osa ohjaajista oli siirtynyt Wanhaan Oskariin valmistelemaan nyttikestipöytää. Kirjastolle jäi opettajien ja koulunkäyntiavustajan lisäksi kaksi ohjaajaa.

Luettelointitehtävän aluksi esittelin kirjastoluokkia esittelevän Vikke-aulun (liite 15), joka ei ollut oppilaille ennalta tuttu. Aloittaessani kirjastoluokkien läpikäynnin oppilaat eivät heti hoksanneet mistä oli kyse. 0 luokkaan ehdotettiin kuuluvaksi vauvojen kuvakirjoja, helppolukuisia kirjoja tai aakkosista kertovia teoksia. Muistutin oppilaita, että nyt oli kyse tietokirjoista, jolloin ryhmä alkoi

ehdottaa oikeita vastauksia. Kuten aikaisemmissa yökirjastoissa, kävin kirjastoluokat tälläkin kertaa kyselemällä läpi. Etsimme luokkien sisältöjä myös aikaisemmin päättyneen kirjastosuunnistuksen rasteista. (Videotallenne 5.)

Tehtävän esittelyn jälkeen osa ryhmistä siirrettiin eteistiloihin tilanahtauden vuoksi. Tehtävän suoritus ei innostanut kaikkia oppilaita. Ohjaajat saivat muistuttaa useasti ryhmätyöskentelystä ja vastausten keksimisestä yhdessä. Luettelointitehtävän valmiiksi saattamiseen meni melko paljon aikaa ja yritin viedä vastauksien läpikäynnin edeltäviä yökirjastoja nopeammin.

Tehtävien ratkaisut olivat löytyneet erittäin hyvin. Kuuden ryhmän vastauksissa ainoastaan kerran teos oli sijoitettu väärään luokkaan. Lapsen oma atlas oli maantiedon sijaan sijoitettu yleisteokseksi.

Muu ohjelma

Luettelointitehtävän jälkeen oppilaat valitsivat kirjaston tiloista itselleen yöpymispaikat. Makuupaikkojen valinnan jälkeen oli vuorossa koulun tarjoama välipala. Välipalan jälkeen tapahtui siirtyminen Wanhan Oskari tiloihin. Lähikirjaston hoitaja Armi Jaakkola johdatti oppilaat pienen lenkin kautta harrastetiloihin. Harrastetiloissa osa ohjaajista oli laittanut oppilaiden tuomat nyttikestitarjoilut hienosti esille. Koristeltuun harrastetilaan tutustumisen jälkeen alkoi herkuttelu.

Illan ohjelma oli vienyt ennakoitua enemmän aikaa ja nyttikestien jälkeen osa oppilaista halusi mennä jo nukkumaan. Tähän annettiin lupa ja toinen opettaja lähti oppilaiden kanssa kirjastolle. Wanhaan Oskariin jääneille oppilaille pidettiin vielä Muumioleikki ja tietokilpailu. Osa pääkirjastossa ja Askaisten

lähikirjastossa pidetystä ohjelmasta jäi siis pois. Ohjelmanumeroiden jälkeen kaikki siirtyvät takaisin kirjastolle nukkumaan.

Aamutoimien ja koulun tarjoaman aamupalan jälkeen oli vuorossa Aaveakatemian päätöstilaisuus. Tilaisuudessa palkittiin kirjapalkinnoilla opettajien valitsemat ahkerimmin lukeneet sekä lukemisen kipinän saaneet oppilaat. Päättötodistusten ja leimojen jälkeen yökirjastoon osallistuneet oppilaat olivat vapaita lähtemään kotiin.

7.3.1 Palaute

Lemun lähikirjaston yökirjastoon osallistuneilta oppilailta saadussa kirjallisessa palautteessa illan ohjelma ja herkuttelu oli nostettu tapahtuman parhaiksi asioiksi. Kirjavinkkaus ja suunnistus jakoivat mielipiteitä, sillä molemmat oli koettu sekä positiivisiksi että negatiivisiksi asioiksi. Palautteesta kävi selvästi ilmi, että oppilaat olisivat halunneet valvoa pidempään ja uni ei ollut maittanut. Myös ryhmien jako ja ryhmässä työskentely oli koettu hankalaksi. Oppilaat toivoivat enemmän vapaa-aikaa ja kavereiden kanssa olemista.

7.3.2 Arviointi

Kirjaston remontin vuoksi yökirjastoa vietettiin aivan lukuvuoden lopussa. Oppilasryhmässä oli havaittavissa sekä levottomuutta että väsymystä. Kirjaston osastot ja aineistot olivat myös vaihtaneet paikkoja, joten kirjaston tilat olivat oppilaille vieraat. Tämä vaikeutti ja hidasti esimerkiksi kirjastosuunnistuksen etenemistä.

Ohjelmanumeroiden vetäminen näin suurelle oppilasjoukolle oli itselleni uusi kokemus. En osannut varautua etukäteen ison ryhmän levottomuuteen ja koko ryhmän huomion kiinnittäminen riittävän pitkäksi aikaa tuotti ongelmia.

Ohjelmanumerot venyivät kestoiltaan ja tämä aiheutti itselleni stressiä. Tehtävän jälkeen paikalla ollut ohjaaja oli huomannut tilanteen ja kommentoi sitä minulle. Oppilaat eivät annetun palautteen perusteella kiinnittäneet asiaan negatiivista huomiota. Ryhmien muodostaminen oli oppilaiden puolelta koettu ongelmalliseksi ja ison ryhmän ollessa kyseessä voisi olla parempi vaihtoehto, mikäli esimerkiksi opettajat jakaisivat oppilaat toimiviin ryhmiin.

Luettelointitehtävä oli otettu vuoden 2010 yökirjastojen ohjelmaan opinnäytetyöni vuoksi. Lemun lähikirjastossa vietetyn yökirjaston ohjelmasta jäi luettelointitehtävän vaatiman ajan vuoksi useita leikkejä pois ohjelmasta. Yökirjaston onnistumisen kannalta ohjelma on isossa ryhmässä syytä jättää pois ohjelmasta, tai muokattava helpommin ja nopeammin toteutettavaksi.

8 TULOKSET

Yökirjastoilla pyritään tuomaan kirjaston toimintaa ja palveluita oppilaille tutuiksi. Kirjastonkäytön helpottumisen lisäksi oppilaat oppivat tuntemaan henkilökuntaa ja kirjaston tiloja paremmin ja syvemmin. Pääsyvaatimuksena toiminut 1 000 luettua sivua kaunokirjallisuutta on mahdollisesti herättänyt lukuinnostuksen ja edistänyt näin myös kirjastonkäyttöä. Yökirjastoissa vierailleet oppilaat ja heidän vanhempansa antavat usein positiivista palautetta jälkeen päin kirjastoissa asioidessaan. Kirjaston asiakaspalvelutiskillä kuullaan usein toivomuksia uusista yökirjastoista ja niiden järjestämisestä laajemmalle yleisölle. Yökirjastoja ohjaavat Maskun kunnankirjaston työntekijät ovat pyydettyäessä käyneet ohjaamassa myös muiden kirjastojen yö tapahtumia.

Kurittulan yökoulu

Maskun pääkirjastossa vierailleen 3 A -luokan opettaja Katri Koro on kertonut viettävänsä luokkansa kanssa kevään 2011 aikana yökoulua. Yökirjastoon asetettu lukutavoite on innostanut luokan oppilaita lukemisharrastuksen pariin, ja tätä intoa opettaja on halunnut edistää jatkossakin. Yökouluun on asetettu samantapainen sisäänpääsyvaatimus kuin oli yökirjaston ehtona. Koro on pyytänyt pääkirjastossa työskentelevää kirjavinkkaria vierailemaan ja vinkaamaan kirjoja yökoulutapahtumaan. (Nikula 15.11.2010.)

Hämärästä aamunkoittoon -projekti

Maskun kirjastotoimi ja vapaa-aikatoimi järjestivät syksyllä 2010 projektirahoitteisen Hämärästä aamunkoittoon -tapahtuman kunnan

yläkouluikäisille oppilaille. Kirjaston tiloissa pääsi yöpymään 30 tapahtumaan ilmoittautunutta nuorta. Illan ohjelma alkoi kaikille maskulaisille nuorille avoimella Noidan oppipoika -elokuvaesityksellä Lemun urheilutalolla. Kirjaston tiloihin siirtymisen jälkeen oli vuorossa ateriointia, live-roolipelaamista, kirjastosuunnistusta ja erilaisia pelejä. Tapahtumasta on valmisteilla Maskun vapaa-aikasihteeri Maarit Lindströmin opinnäytetyö.

9 LOPUKSI

Yökirjastojen järjestäminen vaatii suunnitteluvaiheessa ja tapahtuman toteutuksessa paljon henkilökuntaresursseja. Toiminnan laajentaminen lisää työn määrää huomattavasti. Maskun kunnankirjaston laajentaessa yökirjastotoimintaansa koskemaan kaikkia toimipisteitä, on vapaaehtoisten ohjaajien työpanoksella koettu olevan merkitystä.

Itselleni yökirjastotoimintaan tutustuminen ja tapahtumien suunnitteluun sekä toteutukseen osallistuminen on antanut hyviä valmiuksia työelämää varten. Lapsiryhmien kirjastonkäytön opetustuokioiden vetämisellä olen saanut kokemusta ohjaajana toimimisesta muiden kirjastoammattilaisten tukemana. Ryhmähallintataitoja ja luontevaa esiintymistä oppii tekemällä ja kokemalla.

Opinnäytetyöni toiminnallisessa osassa on kuvattu Maskun kunnankirjastossa säännöllisesti toimivien yökirjastojen toimintaa, ohjelmaa ja työtapoja. Selvityksen toivotaan antavan ideoita vastaavia tilaisuuksia suunnitteleville kirjastoille, kirjastoammattilaisille ja muille tahoille.

LÄHTEET

Alameri-Sajama, R. & Rysänen, T. 1999. Espoossa ulvottiin kuuta. Kirjastolehti 7–8/1999, 20–21.

Almgren, P. & Jokitalo, P. 2010. Kirjasto 2011: vaikutteita maailmalta. Helsinki: BTJ Finland Oy.

Baer, T. 2008. Yökirjastossa lisäallassa. Suomen kirjastoseura. Viitattu 28.12.2010
http://kirjastoseura.kaapeli.fi/etusivu/lehti/uutiset?modeyksi=yksi&teksti_id=11238

Heinisuo, R., Kosela, S. & Saine, R. 2004. Kirjastopalvelut kaikilla mausteilla - Palvelutuotannon tila, tarpeet ja tulevaisuuden linjauksia. Helsinki: Opetusministeriö.

Heinonen, A. 2009. Kirjaston välineet tarjota mediakasvatusta kouluille: Vinkkaus ja tiedonhaku. Teoksessa Verho, S. (toim.) Mediakasvatus kirjastossa. Helsinki: BTJ Finland Oy.

Hinkkanen, H. 2005. Kirjaston ja koulun yhteistyön muodonmuutos - kohti elämyksellisempää kirjastonkäytön opetusta? Informaatiotutkimuksen pro gradu -tutkielma. Oulu: Oulun yliopisto.

Iiskola-Kesonen, H. 2004. Mitä, miksi, kuinka? Käsikirja tapahtumanjärjestäjille. Suomen Liikunta ja Urheilu ry.

Isaksson, K. Kauhea Yökirjasto Lehmossa. Kontiolahden kunta. Viitattu 29.12.2010
<http://www.kontiolahti.fi/fi/?ID=1989&event=view&eventID=311>

Jyväskylän kaupunginkirjasto 2010. Kuulumisia Hankasalmeilta. Maakuntakirjaston tiedote 4/2010. Viitattu 28.12.2010
http://www.jkl.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/jyvaskyla/embeds/42804_maakuntakirjastotiedote_pieni_4_10.pdf

Jäppinen, E. 2000. Kirjasto oppimisen ja kasvun tukena. Teoksessa Niinikangas, L. (toim.) Koulu kirjastossa - kirjasto oppimisympäristönä. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy.

Jäppinen, E. & Nieminen J. 2007. Kesämopo keulii: Mitä on MU-KI-vinkkaus. Teoksessa Alameri-Sajama, R. (toim.) Nuortenkirjastotyön käsikirja. Helsinki: BTJ Finland Oy.

Kaarinan kaupunginkirjasto, 2010. Kaarinan kaupunginkirjaston toimintakertomus vuodelta 2009. Viitattu 28.12.2010
http://www.kaarina.fi/kirjasto/fi_FI/tilasto/_files/84223106429254075/default/Toimintakertomus%202009.pdf

Kauhanen, J., Juurakko, A. & Kauhanen, V. 2002. Yleisötaapahtuman suunnittelu ja toteutus. 1. painos. Helsinki: WSOY.

Kirjastolaki 4.12.1998/904.

Kirjastot.fi 2010. Kirjastoon! -palkinto Ylitornion kirjastolle Viitattu 28.12.2010
<http://www.kirjastot.fi/fi-FI/ajankohtaista/tiedote/?groupId=20d4fcc2-3703-4dd6-9848-969083bcb820&announcementId=a9f94f3c-42c7-48df-8507-71f920a6dce5>

Koskela, J. 2006. Vastaanottamisen diskurssit lasten kauhukirjallisuudessa. Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma. Oulu: Oulun yliopisto.

Kurikan kirjasto, 2010. Kun tarinat heräsivät henkiin. Plokkari - Kurikan kirjastojen blogi 10.11.2010. Viitattu 28.12.2010
<http://kurikankirjasto.blogspot.com/search/label/Tarinat%20her%C3%A4%C3%A4v%C3%A4t%20henkiin>

Kurittulan koulu, 2010. Lukuvuositedote. Viitattu 31.10.2010
<http://www.kurittula.masku.fi/lukuvuositedote2010-2011.pdf>

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.

Maskun kunta, 2010. Kirjastot. Viitattu 13.12.2010 <http://www.masku.fi/kirjasto>

Maskun kunnankirjasto, 2010. Facebook-päivitykset. Viitattu 7.11.2010
<http://www.facebook.com> > Maskun kunnankirjasto.

Mulari, H. 2008. Kirjasta ilmiöksi. Teoksessa Kontio, T.; Mulari, H.; Oittinen, R.; Sinkkonen, J. & Ylimartimo, S. Kuka Harry Potter? Avain fantasian maailmaan. Helsinki: Minerva Kustannus Oy, 129-147.

Myllyniemi, S. 2008. MITÄ KUULUU? Nuorisobarometri 2008. Opetusministeriö. Viitattu 29.12.2010 http://www.minedu.fi/OPM/Nuoriso/nuorisoasiain_neuvottelukunta/julkaisut/ > Nuorisobarometri 2008.

Mäkelä, M-L. 2003. Kirjavinkkarikirja. 3. uudistettu painos. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy.

Mäkinen, O. 2006. Tutkimusetiikan ABC. Helsinki: Tammi.

Opetusministeriö, Kulttuuriyksikkö, 2010. Verkko-YKL. Viitattu 26.10.2010 <http://ykl.kirjastot.fi/fi-FI/paaluokat/>

Pelastuslaki 13.6.2003/468.

Opetus- ja kulttuuriministeriö, kulttuuriyksikkö 2010. Suomen yleisten kirjastojen tilastot. Viitattu 13.12.2010 <http://tilastot.kirjastot.fi/> > Tilastohaku.

Rikoslaki 19.12.1889/39.

Rissanen, K. 1998. Joustavat oppimisympäristöt. Helsinki: Suomen Kuntaliitto.

Seinäjoen kaupunginkirjasto, 2010. Jaakko-Ilkan kirjastosuunnistus. Viitattu 30.12.2010. <http://www.seinajoki.fi/kirjasto/opetuspaketit.html>

Tilastokeskus 2005a. Ajankäyttö 2000. Viitattu 29.12.2010 <http://www.stat.fi> Tuotteet ja palvelut > Tilastotietokannat > Tietokanta: PX-Web Statfin > Kulttuuri ja viestintä/Ajankäyttötutkimus > Ajankäyttö (82 lk) iän mukaan.

Tilastokeskus 2005b. Vapaa-ajan merkitys lisääntynyt. Viitattu 29.12.2010 <http://www.stat.fi> Tilastot > Kulttuuri ja viestintä > Vapaa-aikatutkimus > 2002 > Vapaa-ajan merkitys lisääntynyt

Tilastokeskus 2010. Väestö iän (1-v.) ja sukupuolen mukaan alueittain 1980 - 2009. Viitattu 14.12.2010 <http://www.stat.fi> Tuotteet ja palvelut > Tilastotietokannat > Tietokanta: PX-Web Statfin > Väestö/Väestörakenne.

Toikkanen, T. 2010. Tekijänoikeus, yksityisyys ja avoimet sisällöt opetuksessa. Viitattu 1.1.2011 <http://www.slideshare.net/tarmot/tekijnoikeus-yksityisyys-ja-avoimet-sisllt-opetuksessa>

Torvinen, M. 2009. Ylitorniolla pääsee yöllä kirjastoon. YLE Uutiset. Viitattu 28.12.2010 http://yle.fi/uutiset/kotimaa/2009/12/ylitorniolla_paasee_yolla_kirjastoon_1245453.html

Turun kaupunginkirjasto, 2010. Pääkirjaston Taiteiden Yö täynnä tapahtumia. Viitattu 28.12.2010 <http://www.turku.fi/public/default.aspx?contentid=196588&nodeid=5095>

Vallo, H. & Häyrinen, E. 2008. Tapahtuma on tilaisuus: tapahtumamarkkinointi ja tapahtuman järjestäminen. 2. ,uudistettu laitos. Helsinki: Tietosanoma Oy.

Vilka, H & Airaksinen, T 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Liite 1 Kutsukirje

**Tervetuloa
Aaveakatemian peruskurssille
Lemun kirjastoon
27.5.2010 klo 19.00**

Ota mukaan

- makuupussi ja alusta sekä yöpuku
- hammasharja ja -tahna
- pientä naposteltavaa yhteiseen pöytään
- oma muki
- taskulamppu
- kummituskaveri kainaloon (unikaveriksi)
- iloinen ja reipas mieli

Tervetuloa!

Liite 2. Sanomalehtiartikkeli Maskun yökirjastosta

Maskulaisluokka vietti yön kirjastossa Vimmuliini ja Syrjäläinen ahmivat tuhansia sivuja

□ Vesa Penttilä

Maskun Kurittulan kouluun kolmasluokkalaiset Vimmuliini ja Syrjäläinen ovat teräskoita esimerkkejä siitä, etteivät väitteen nykyisten lukuohjelmien täydellisestä hiipumisestä pidä paikkaansa. Molemmat ovat ahmineet kirjallisuutta tämän lukuvuoden aikana runsaan 10 000 sivun jättäen.

Hieman oudoista nimistä ja ällistyttävästä sivumäärästä huolimatta kyse ei ole satuelloista. Vimmuliini on oikeasti Vilma Meriö ja Syrjäläisen henkilötodistuksessa lukee Joona Syrjämäki.

Kaksikon piti keksiä itselleen salanimet, kun he osallistuvat luokkakaveriensa kanssa kummitusaiheeseen yökirjastoon. Luokka ansaitsi oman kirjastoikeuden sillä, että jokainen oppilas ylitti lukurakkaan asetetun 1000 sivun minimirajan.

Vilmalla ja Joonalla rima ei ainakaan jäänyt väpajämään, sillä tavoite ylittyi kymmenkertaisesti.

– Luin parissa viikossa 1000 sivua. Sitten fitaisin alko olla tylsää ja päätin jatkaa lukemista. Totuin lukemiseen, vaikka en ole sitä ennen paljon harrastanut, Vilma sanoo.

– Olen lukeut pienestä saakka. Lukeminen on hauskaa ajankulua ja samalla lukuaito kehittyi, Joona perustelee.

Vilma arvelee että lukeminen saattaa vähän hiipua kouluprojektin jälkeen. Joona sen sijaan aikoo jatkaa samaa tahtia.

Kaiken maailman sähköiset

Vilma Meriö ja Joona Syrjämäki tutkivat, mitä seuraavaksi voisi lukea.

Kirjaston Nirvi-nolla tutustui kolmosluokan poikien salanimi-ideoihin.

pelivapaimet ovat kuuleman lähi tyystintyrehyttäneet lasten ja nuorten lukuinnostuksen.

– Minä en pelaista välitä, Vilma toteaa.

– Välillä pelaillen, mutta kirjoja luen melkein joka päivä, Joona jatkaa.

Maskun koulujen kolmosluokat ovat perinteiseen tapaan kirjaston kummituokkia, jotka piipahtavat suunnilleen kerran kuukaudessa vierailulla kirjastossa. Joka lukuvuosi yksi luokista pääsee yökirjastoon, jos vaadittavat lukukriteerit täyttyvät.

– Aluksi 1000 sivua taitoi tuntea oppilaiden mielestä järkyttävän iso määrä. Suurta mutinaa oppilailta ei kuitenkaan kuulunut, vaan pienen

alkupelästyksen jälkeen he selvästi innostuivat lukemisesta. Tästä tuli palautetta myös vanhemmilta, opettaja Katri Korro sanoo.

Koro ottaa esimerkin yökirjastoa edeltäneeltä maanantaiaamulta.

– Kun tulin luokkaan, siellä oli aivan hiljaista. Oppilaat olivat alkaneet omatoimisesti lukea viimeisiä sivuja. Kun lukemisesta tuli heidän oma jutunsa, he halusivat ottaa vielä loppukirin.

– Uskon, että tällainen luku-projekti kantaa eteenpäin. Kun lukuikäpänen iskee, se lisää lukemista myös jatkossa.

Vesa Penttilä, Vakka-Suomen Sanomat 19.3.2010

Liite 3. Sanomalehtiartikkeli Askaisten yökirjastosta

Askaisten entisen kunnantalon valtuustosalin on hieman muuttanut muotoaan Askaisten 3-4-luokkalaisten ensimmäistä yökirjastoa varten, kun talossa viettivät yötä velhot, aaveet, noidat ja vampyyrit.

Noidat valtasivat Askaisten kirjaston

□ Sari Honkasalo

Askaisten kirjaston eteinen oli torstai-illalla täynnä makuupusseja ja patjoja, ja kirjahyllyjen lomassa suunnisti lapsia tekemässä noidilta saamiaan tehtäviä. Entisessä kunnanjohtajan huoneessa odotti ruokapöytä, jossa oli tarjolla muun muassa kuolleen miehen hiltettä, liskonsilmä ja käärmeenkuolaa.

Kolmosluokkalaisten yökirjasto kuuluu jo perinteisiin Maskun ja Lemun kirjastoisiin, ja nyt sitä vietettiin ensimmäistä kertaa myös Askaisten

kirjastossa.

– Tämä on palkinto 1000 sivun lukemisesta, kertoo kirjastonhoitaja Mari Yrjönen yökirjastoon pääsyn kriteereistä.

Illan aikana koululaiset muun muassa saivat kirjavinkkausta kauhukirjoista, tutustuivat kirjojen luokitukseen, tekivät kirjasuunnistusta, rakensivat muumioita ja arvuuttelivat noidan keitoksia. Ilta palana oli nyttikesti-meiningillä otokkaruokia ja yö nukuttiin makuupusseissa kirjastossa. Aamupalalla jokainen sai todistuksen.

Sari Honkasalo, Vakka-Suomen Sanomat, 27.4.2010

Liite 4. Askaisten kirjastosuunnistus, ryhmä 1

1. Mene Nirvin luo. Auta Vampyyri Nirkkiä. Ratkaise tehtävä ja näytä se Nirville.
2. Hae lisää ohjeita AIKUISTEN TIETOKIRJALLISUUDESTA, etsi kirja luokasta 38.29 AULanko, Mari: **Minä osaan**
3. Mene AIKUISTEN KAUNOKIRJALLISUUTEEN, etsi kirja PARson, Julie: **Tiimalasi**
4. Mene Aije Orvian luo. Auta häntä ratkaisemaan ongelma.
5. Hae seuraavaa vihjettä NUORTEN kirjoista. Etsi kirja **Lätkässä, 11 stooria rakkaudesta**. Kirjan on kirjoittanut KALLioniemi, Tuula.
6. Saat tehtävän Kurtulta. Auta Mister Mysteeria ratkaisemaan ongelma.
7. Mene AIKUISTEN TIETOKIRJAOSASTOLLE. Etsi elämänkerroista luokasta 99.1 EDDie, David: **Sisäsiisti isä**
8. Lue **ET-lehti**.
9. Mene Armiduksen luo. Selvitä mikä kirja Muttisella on kainalossaan.
10. MAALI

Liite 5. Askaisten kirjastosuunnistus, ryhmä 2

1. Etsi AIKUISTEN tietokirjoista kirja luokasta 67.4 JÄRverud, Sven:
Koirakoulu

2. Mene Aije Orvian luo. Auta häntä ratkaisemaan tehtävä.

3. Mene Nirvin luo. Vamppyyri Nirkki kaipaa kipeästi apua! Ratkaise tehtävä ja näytä se Nirville.

4. Mene AIKUISTEN kaunokirjallisuuteen, etsi kirja FERguson, Will: **Onni**

5. Kaipaavat luettavaa ja haet seuraavaa vihjettä NUORTEN kaunokirjallisuudesta. Etsi kirja **Mun vanhemmat on tosi vaikeita**. Sen on kirjoittanut REAd, Lorna

6. Mene Armiduksen luo. Selvitä mikä kirja Muttisella on kainalossaan.

7. Haluat katsoa mitä viimeisimmässä **Askartelu-lehdessä** on.

8. Etsi AIKUISTEN osastolta elämänkerroista, luokka 99.1, kirja WAGer, Eija:
Koirani haukkuu italiaksi

9. Saat tehtävän Kurtulta. Auta Mister Mysteeriiä ratkaisemaan ongelma.

10. Maali

Liite 6. Askaisten kirjastosuunnistus, ryhmä 3

1. Saat tehtävän Kurtulta. Auta Mister Mysteeriä ratkaisemaan ongelma.
2. Kaipaat luettavaa ja haet seuraava vihjettä NUORTEN osaston kaunokirjallisuudesta. Etsi kirja VIK, Merri: **Mitkä hipat, Lotta**
3. Mene Armiduksen luo. Selvitä mikä kirja Muttisella on kainalossaan.
4. Menet AIKUISTEN tietokirjallisuuteen ja etsit luokasta 75.7 kirjan ENEhjelms, Nina af: **Poppareita, Sankareita ja kaunottaria**
5. Mene Nirvin luo. Vampyyri Nirkki kaipaa kipeästi apua! Nirvi tarkistaa tehtävän.
6. Etsi AIKUISTEN osastolta elämänkerrat luokasta 99.1. Seuraava vihje löytyy kirjasta LAMPpinen, Anne: **Kaunis Veera ja muita naislegendoja**
7. Etsi AIKUISTEN kaunokirjallisuudesta kirja **Vapaa Velkua**. Sen on kirjoittanut ISOkallio, Kalle.
8. Lue **Kotivinkki**.
9. Mene Aije Orvian luo. Auta häntä ratkaisemaan tehtävä.
10. Maali

Liite 7. Askaisten kirjastosuunnistus, ryhmä 4

1. Etsi AIKUISTEN kaunokirjallisuudesta **Haaveiden harhaa** kirja, jonka on kirjoittanut SALomaa, Marita.
2. Lue viimeisin numero **ERÄ**-lehdestä.
3. Mene Aije Orvian luo. Auta häntä ratkaisemaan tehtävä.
4. Kaipaat luettavaa ja haet seuraavaa vihjettä NUORTEN kaunokirjallisuudesta. Etsi kirja CRAs, Bengt-Åke: **Jäitä hattuun**
5. Saat tehtävän Kurtulta. Auta Mister Mysteeriiä ratkaisemaan ongelma.
6. Hae AIKUISTEN tietokirjallisuudesta luokasta 10.8 kirja **PÄÄssä tuulee ja ajatuksia sataa**. Kirja löytyy hyllystä kirjan nimellä, ei kirjailijan.
7. Mene Armiduksen luo. Selvitä mikä kirja Muttisella on kainalossaan.
8. Mene AIKUISTEN osastolle etsimään elämäkertoja luokasta 99.1. Etsi kirja **SANos Kaartio**. Tälläkään kirjalla ei ole kirjailijaa, vaan se löytyy kirjan nimen perusteella.
9. Etsi Nirvi. Vampyyri Nirkki tarvitsee apua! Ratkaise tehtävä ja näytä se Nirville
10. Maali

Liite 8. Lemun kirjastosuunnistus, ryhmä Aaveet

1. Saatte tehtävän Kurtulta. Auttakaa Mister Mysteeria ratkaisemaan ongelma.
2. Nyt tarvitaan ohjeita pehmoleluihin! Etsitte AIKUISTEN TIETOKIRJALLISUUDESTA luokan 65.8 ja sieltä kirjan **Pehmolemmikit**. Sen on kirjoittanut GOBle, Fiona.
3. Äitienpäivä meni jo, mutta te haette AIKUISTEN KAUNOKIRJALLISUUDESTA kirjan **Äitienpäivätyttö**. Sen on kirjoittanut Eve HIEtamies.
4. Menkää opettajien luokse. Heillä on teille tehtävä ratkaistavaksi.
5. Mistä löytyikään DEKKARIT? Nyt täytyisi etsiä Sirpa TABetin **Voi minun lintuni** kirja.
6. Huhtikuun **Lemmikki**-lehdessä oli juttu marsuista. Etsikää se käsiinne lehtiosastolta nuorten lehdistä.
7. Menkää Nirvin luo. Auttakaa Vampyyri Nirkkiä. Ratkaiskaa tehtävä ja näyttäkää se Nirville.
8. Ovatko apassit teille tuttuja? Etsitte NUORTEN KAUNOKIRJALLISUUDESTA Stig HOLmåsin kirjoittaman **Auringonnousun kansa**.
9. Armiduksella on teille tehtävä! Selvittäkää mikä kirja Muttisella on kainalossaan.
10. MAALI

Liite 9. Lemun kirjastosuunnistus, ryhmä Haamut

1. Armiduksella on teille tehtävä! Selvittäkää mikä kirja Muttisella on kainalossaan.

2. Äiti kaipaa luettavaa AIKUISTEN KAUNOKIRJALLISUUDESTA. Etsitte kirjan **Peiton paikka**. Sen on kirjoittanut Eppu NUOtio.

3. Saatte tehtävän Kurtulta. Auttakaa Mister Mysteeria ratkaisemaan ongelma.

4. Enid BLYton on kirjoittanut SOS-kirjasarjan. Etsitte NUORTEN KAUNOKIRJALLISUUDESTA teoksen **SOS ja kaukoputken arvoitus**.

5. Mitä fysiikka taas olikaan? AIKUISTEN TIETOKIRJALLISUUDESTA löytyy luokasta 53 teos **Herra Tompkins fysiikan ihmemaassa**. Sen on kirjoittanut George GAMow.

6. Menkää opettajien luokse. Heillä on teille tehtävä ratkaistavaksi.

7. Jaahas! Nyt etsitään DEKKAREISTA vähän jännitystä. Maria LANg on kirjoittanut kirjan **Tanssi mun nukkeni**. Palauttakaa se palautustiskille.

8. Askaisten yökirjastosta on kirjoitettu **Vakka-Suomen Sanomiin**. Käykää lukemassa juttu LEHTIOSASTOLLA.

9. Menkää Nirvin luo. Auttakaa Vampyyri Nirkkiä. Ratkaiskaa tehtävä ja näyttäkää se Nirville.

10. MAALI

Liite 10. Lemun kirjastosuunnistus, ryhmä Noidat

1. Menkää Nirvin luo. Auttakaa Vampyyri Nirkkiä. Ratkaiskaa tehtävä ja näyttäkää se Nirville.
2. Luvassa on pitkä automatka. Lainaatte äänikirjan **SUOmen lasten Kalevala**. Se löytyy lasten osastolta cd-äänikirjoista.
3. Suunnittelette kesälomamatkaa ja haette ideoita helmikuun **Matkaopas**-lehdestä.
4. Hakekaa AIKUISTEN KAUNOKIRJALLISUUDESTA romaani **Kaunis nimi**. Sen on kirjoittanut SIEkkinen, Raija
5. Saatte tehtävän Kurtulta. Auttakaa Mister Mysteeria ratkaisemaan ongelma.
6. Olette nähneet unta ulkomaista. Selvitätte mitä uni tarkoittaa AIKUISTEN TIETOKIRJOISTA. Luokasta 15.92 löytyy teos **Unien kirja**, jonka on kirjoittanut HIRvisaari, Merja
7. Armiduksella on teille tehtävä! Selvittäkää mikä kirja Muttisella on kainalossaan.
8. Isosisko tarvitsee luettavaa. Haette NUORTEN KAUNOKIRJALLISUUDESTA Jacqueline WILsonin kirjoittaman **Ihanat, kamalat pojat**.
9. Menkää opettajien luokse. Heillä on teille tehtävä ratkaistavaksi.
10. MAALI

Liite 11. Lemun kirjastosuunnistus, ryhmä Vampyyrit

1. Opettaja näyttää ihan noidalta. Hmm... Lisävalaisua asiaan löydätte NUORTEN KAUNOKIRJALLISUUDESTA, Tuula KALLioniemen kirjoittamasta **Järvihirviö** kirjasta.

2. Isä tarvitsee nyt vähän tietoa koneista. Käykää tutkimassa lehtiosastolla **Tekniikan Maailmaa**.

3. Menkää Nirvin luo. Auttakaa Vampyyri Nirkkiä. Ratkaiskaa tehtävä ja näyttäkää se Nirville.

4. Paljonko Lemussa olikaan asukkaita vuonna 1999? Tarkistakaa asia AIKUISTEN TIETOKIRJALLISUUSOSASTOLLA luokassa 42 kirjasta **Voi maamme!** Kirja on kirjoittanut HÄMäläinen, Karo.

5. Armiduksella on teille tehtävä! Selvittäkää mikä kirja Muttisella on kainalossaan.

6. Äiti haluaa lukea Anneli KIVelän kirjoittaman romaanin **Katajamäellä kuohuu**. Se löytyy AIKUISTEN KAUNOKIRJALLISUUDESTA.

7. Menkää opettajien luokse. Heillä on teille tehtävä ratkaistavaksi.

8. Mitä Juice LESkinen onkaan runoillut? Kirja **Sanataiteilija kävi täällä** löytyy AIKUISTEN RUNOISTA luokasta 82.2 omasta huoneestaan.

9. Saatte tehtävän Kurtulta. Auttakaa Mister Mysteeriiä ratkaisemaan ongelma.

10. MAALI

Liite 12. Lemun kirjastosuunnistus, ryhmä Velhot

1. Menkää opettajien luokse. Heillä on teille tehtävä ratkaistavaksi.
2. Kotoa löytyy vanha lasimalja. Selvittäkää sen tekijä. Löydätte apua AIKUISTEN TIETOKIRJAOSASTOLTA luokasta 76. Raimo RUUtiainen on kirjoittanut kirjan **Designlasin hintakirja**.
3. Armiduksella on teille tehtävä! Selvittäkää mikä kirja Muttisella on kainalossaan.
4. Hakekaa NUORTEN KAUNOKIRJALLISUUDESTA luettavaa. ROMppainen, Päivi: **Vilma ja kadonneet koirat**.
5. Käykää lehtiosastolla katsomassa maaliskuun **Kodin Kuvalehdestä** ruokaohjeita.
6. Nyt voisi katsoa vaikka leffan! Etsikää AIKUISTEN DVD-LEVYISTÄ elokuva **Johnny English: Pelkoa ei tunne, armoa ei anna, järki ei päättä pakota**.
7. Saatte tehtävän Kurtulta. Auttakaa Mister Mysteeria ratkaisemaan ongelma.
8. AIKUISTEN KAUNOKIRJALLISUUDESSA teitä odottaa kirja **Tampereen ilmasto**. Sen on kirjoittanut Vuokko TOLonen.
9. Menkää Nirvin luo. Auttakaa Vampyyri Nirkkiä. Ratkaiskaa tehtävä ja näyttäkää se Nirville.
10. MAALI

Liite 13. Lemun kirjastosuunnistus, ryhmä **Zombiet**

1. André BRInk on kirjoittanut romaanin HIEKKALINNA. Etsitte sen käsiinne AIKUISTEN KAUNOKIRJALLISUUDESTA. Muistakaa palauttaa kirja palautustiskille.

2. Saatte tehtävän Kurtulta. Auttakaa Mister Mysteriä ratkaisemaan ongelma.

3. Nyt tarvitaan ponikirjallisuutta! NUORTEN KAUNOKIRJALLISUUDESTA löydätte Raili MANnisen kirjoittaman **Sinisen ponitallin kevät**.

4. Kuulitte kavereilta, että olette päässeet **Rannikkoseutu**-sanomalehteen. Tarkistakaa asia LEHTIOSASTOLLA.

5. Menkää Nirvin luo. Auttakaa Vampyyri Nirkkiä. Ratkaiskaa tehtävä ja näyttäkää se Nirville.

6. Pikkusisko on kipeänä ja haluaisi katsoa **PEPpi Pitkätossu** -videon. Löydätte sen LASTENOSASTON videoista.

7. Armiduksella on teille tehtävä! Selvittäkää mikä kirja Muttisella on kainalossaan.

8. Kesä tulee ja kevätkylvöt on tehty kasvimaalla. Mitä kaikkea kylvöksistä voikaan kesällä valmistaa? Hakekaa AIKUISTEN TIETOKIRJAOSASTOLTA luokasta 68.2 kirja **Kesän makuja**. Sen on kirjoittanut REichel, Eva.

9. Menkää opettajien luokse. Heillä on teille tehtävä ratkaistavaksi.

10. MAALI

Liite 14. Luettelointitehtävä

Luettelointitehtävä

Keksikää kirjoille oikea luokka! Kirjoittakaa myös lyhyt perustelu miten päädyitte juuri siihen luokkaan. Tutustukaa myös kirjan sisältöön. Kaikista luokista löytyy vain yksi kirja!

Luokitustaulusta saatte lisäapua.

OPITAAN ENGLANTIA, Koululaisen sanakirja

KÄYTÖS KYMPPI, Koululaisen hyvän käytöksen kirja

PERHOSET, Eläinten maailmasta

LASTEN SEKALAISET, Lisää hyödytöntä tietoa, jota ilman et tule toimeen

---

KOIRANPENTU, Pienestä isoksi

LASTEN RAAMATUN KERTOMUSKIRJA

MUINAINEN EGYPTI, Ikuisen elämän valtakunta

AJATELLA! Filosofiaa tytöille ja pojille

LAPSEN OMA ATLAS

SNOUKKAAMAAN, Lumilautailun lyhyt oppimäärä

- 0 Yleisteokset
- 1 Ajattelu, ufot
- 2 Uskonto
- 3 Tavat, lait, yhteiskunta, opetus
- 4 Maantiede, maat, kansat
- 5 Luonto, kasvit, eläimet, terveys
- 6 Tekniikka, askartelu, ruoanlaitto, lemmikit
- 7 Taide, musiikki, liikunta
- 8 Romaanit, runot, vieraat kielet, sanakirjat
- 9 Historia

Liite 15. Vikke-taulu

Kirsi Tapani, 2008.

Liite 16. Ruokalista

Menu

tänä iltana tarjoamme mm.

Kuivuneet rotan aivot

Käärmeen kuola

Liskonsilmät

Kuolleen miehen hilse

Sammakonkutu

Noidan namupalat

Madonlima

Aavemaiset herkut

Velhon maaginen sekoitus

Hyvää ruokahalua!

Liite 17. Aaveakatemia päätötodistus

Aaveakatemia Todistus

---

*on pelottomasti suorittanut
Aaveakatemia peruskurssin
Lemun Yökirjastossa 27.–28.5.2010.*

Maskussa 28.5.2010